

LAUREA

Verkkoportaalihankkeen projektisuunnitelma, Koulunturvaverkko.fi

• • • • •

Rappe, Anja

Laurea-ammattikorkeakoulu
Laurea Leppävaara

Verkkoportaalihankkeen projektisuunnitelma, Koulunturvaverkko.fi

Anja Rappe
Turvallisuusalan koulutusohjelma
Opinnäytetyö
Lokakuu, 2010

Anja Rappe

Verkkoportaali-hankkeen projektisuunnitelma, Kouluturvaverkko.fi

Vuosi	2010	Sivumäärä	40
-------	------	-----------	----

Tämän opinnäytetyön tuotos on kouluturvallisuuden kehittämishankkeen projektisuunnitelma. Hankkeen tarkoituksena on luoda verkkoportaali, työnimeltään Kouluturvaverkko.fi, joka kokoaa jo olemassa olevaa tietoa kouluturvallisuuden kehittämisestä, sekä tarjoaa oppilaitoksille myös uudenlaisia ratkaisumalleja ja työkaluja. Hankkeen tavoitteena on kehittää oppilaitosten turvallisuuskulttuuria avoimempaan ja omatoimisempaan suuntaan. Hankkeen projektisuunnitelma on tämän raportin liitteenä, raportti taas kuvaa suunnitelman laatimisprosessia, sekä syventää hankkeessa huomioon otettavia seikkoja.

Kouluturvallisuudessa hyvin käytänteiden jakaminen on erittäin tärkeää, sillä jokaisessa oppilaitoksessa ei ole käytettävissä aiheeseen perehtynyttä asiantuntijaa. Verkkoportaalin tärkeimpiä ominaisuuksia on sen toimiminen uudenlaisena opetusmallina, jota voidaan hyödyntää niin henkilöstön, kuin oppilaiden ja opiskelijoidenkin kouluttamisessa. Turvallinen kouluympäristö edellyttää sitä, että kohteen omat riskit on otettu riittävässä määrin hallintaan. Siksi pelkkien valmiiden työkalujen ja toimintamallien tarjoaminen ei ole tarkoituksenmukaista, vaan henkilöstöä on kannustettava omat tarpeet huomioivaan turvallisuusjohtamiseen.

Verkkoportaali koostuu muun muassa erilaisista koulutusmateriaaleista, työkaluista, sekä jo tehtyjen tutkimusten ja muun kouluturvallisuustiedon esittelystä. Projektisuunnitelman pohjalta ei ole vielä käynnistetty hanketta, mutta suunnitelma esitellään kouluturvallisuuskulttuuria kehittävän ryhmän kokouksessa. Tavoitteena on, että hanke käynnistetään yhteistyössä tämän ryhmän ja Laurea - ammattikorkeakoulun kanssa.

Asiasanat	kouluturvallisuus, turvallisuuskoulutus, verkkoportaali, projektisuunnitelma, riskienhallinta
-----------	---

Anja Rappe

Project plan for a web portal project, Koulunturvaverkko.fi

Year	2010	Pages	40
------	------	-------	----

The objective of this thesis was to develop a project plan for a school safety and security project. The project will be executed in the web portal format. The web portal will compile existing information about school safety and security, also providing new operations models and tools to improve that field. The project plan is enclosed in the appendices to this report. The report concerns the planning process, and it goes deeper into some matters, such as usability and the actual execution of the project.

An open and sharing environment is an important element of successful safety and security management. This is often emphasized because all schools do not have a safety and security expert among the personnel. Their own employees, however, are familiar with school-specific risks, and they should have resources to use and improve their know-how and contribute to the school's safety. This project plan and report are the premier phase of reaching that objective.

The main objective of the project is to improve school safety and security by developing that culture to a more open and independent direction. The project plan will be presented to a school safety working group, and they will decide if they want to launch a project of this type in collaboration with Laurea University on Applied Sciences.

Key Words   school safety and security, safety and security training, web portal, project plan, risk management

Sisällys

1	Johdanto	6
2	Opinnäytetyön aiheen esittely.....	6
2.1	Opinnäytetyön tavoite	7
2.2	Projektisuunnitelman rakenne	7
2.3	Kehittämistehtävä	9
2.4	Opinnäytetyöprosessin kuvaus	10
2.5	Opinnäytetyön rajaukset.....	10
2.6	Kehittämismenetelmät	11
2.7	Käsitteiden määrittely	11
3	Hankkeen esittely	12
3.1	Hankkeen kohderyhmien esittely.....	12
3.2	Hankkeen tavoitteet.....	13
3.3	Hankkeen vaikutukset	14
3.4	Lausuntoja verkkoportaaln tarpeellisuudesta	16
4	Verkkoportaaln sisältö.....	17
4.1	Tekninen toteutus.....	18
4.2	Torimalli, joustava oppimisympäristö	19
4.3	Sisällöntuottaminen.....	20
4.4	Sisältöesimerkki	21
5	Projektin käynnistymäsen ja mahdolliset yhteistyökumppanit	22
6	Opinnäytetyön arviointi	23
7	Yhteenveto	24
	Liitteet	28

1 Johdanto

Viimevuosina kouluturvallisuuden kehittämiseen on kiinnitetty paljon huomiota, erityisesti koulusurmien ja uhkausten seurauksena. Kouluille on laadittu erilaisia suosituksia turvallisuuden ylläpitoon liittyvistä seikoista ja varsinkin vakavien henkilöriskien olemassaolo on tiedostettu uudella tavalla. Turvallinen opiskeluympäristö koostuu kuitenkin monista muistakin osaluista, ja päähuomio tulisi olla päivittäisturvallisuuden ylläpidossa. Turvallisuuden kehittämisen perusasioiden on kuitenkin oltava kunnossa, ennen kuin voidaan tehokkaasti puuttua erilaisiin uhiin yksityiskohtaisemmin. Jokainen koulu on omanlaisensa toimintaympäristö, jonka toiminnan jatkuvuuteen vaikuttavat erilaiset riskit. Siksi toisaalla toimivaksi todettu menettelytapa ei välttämättä toimikaan erilaisessa ympäristössä, vaan koulun on osattava soveltaa saatavilla olevaa tietoa omien tarpeidensa mukaisesti. Omatoimisen ja omaehtoisen riskienhallintaprosessin ylläpito on avainasemassa tuloksellisen ja tehokkaan turvallisuustoiminnan saavuttamisessa.

Tämä raportti käsittelee opinnäytetyönäni tekemääni suunnitelmaa kouluturvallisuusportaalin kehittämishankkeesta. Raportissa kuvaan suunnitelman tekemisen prosessia, sekä sen teoriaa. Suunnitelman laatimisessa käytin apuna Raha-automaattiyhdistyksen rahoitushakemuksen pohjaa, jotta kaikki rahoituksen hakemisen kannalta oleelliset seikat tulisi otettua huomioon jo alkuvaiheessa. Suunnitelma on myös laadittu niin, että se toimii hankkeen projektipäällikön muistilistana ja alustavana aikataulusuunnitelmana. Tässä raportissa on käsitelty suunnitelman laatimisen lisäksi laajemmin käytettävyyteen ja verkkoportaalin toteutukseen liittyviä seikkoja. Raporttiin on kerätty myös lausuntoja mahdollisilta loppukäyttäjiltä tämänkaltaisen palvelun tarpeellisuudesta.

Raportin valmistumisvaiheessa hankkeen käynnistymisen aikataulu sekä rahoittava taho olivat vielä avoinna. Projektisuunnitelma esitellään Oppilaitosten turvallisuuskulttuurin kehittämisverkoston (OPTUKE) kokouksessa, jossa selvitetään heidän halukkuutensa lähteä mukaan hankkeeseen. Tavoitteena on, että hanke käynnistetään Laurea - ammattikorkeakoulun ja OPTUKE:n yhteistyönä. Raportin ja projektisuunnitelman tarkoituksena on myös auttaa muita tahoja erityisesti kouluturvallisuuden kehittämiseen liittyvien hankkeiden suunnittelussa.

2 Opinnäytetyön aiheen esittely

Opinnäytetyöni aihe on projektisuunnitelman laatiminen hankkeeseen, jonka tuloksena luodaan kouluturvallisuusaiheinen verkkoportaali, uudenlainen opetusmalli turvallisuusasioiden kouluttamiseen. Opetusmallilla tarkoitetaan opettajan suunnittelemaa mallia, jonka tavoitteena on yleensä konsensusmallin (tieteen malli, teoriaa kuvaava rakenne) omaksuminen joko

sellaisenaan, tai yksinkertaistetussa muodossa (Lavonen, Meisalo 2010). Tässä tapauksessa opettajana voidaan pitää verkkoportaalin laativaa tahoa.

Verkkoportaalin tulee täyttää tiettyjä opetusmalleille määriteltyjä peruseriaatteita. Meisalon, Sutisen ja Tarhion (2003, 139-138.) mukaan opetusmallin on oltava kattava, fokuoiva, läpinäkyvä, konkreetti, pohjatiedolle rakentuva, oikeellinen ja ymmärrettävä. Kattavassa mallissa esitetään toiminnan nykytilan keskeiset rakenteet ja ominaisuudet, sekä annetaan ennusteita tulevaisuudesta. Fokuoiva malli keskittyy olennaisiin ominaisuuksiin epäolennaisien kustannuksella. Konkreetti malli taas tarkoittaa sitä, että käyttäjälle syntyy mahdollisimman selkeä (visuaalinen) mielikuva toiminnan rakenteista ja vuorovaikutuksista. Mallin tulisi myös rakentua aikaisemmin opitulle pohjatiedolle käyttäen tuttuja rakenteita ja käsitteitä. Oikeellinen malli kuvaa käsiteltävää aluetta riittävän tarkasti, ja pätevyysalueen rajoitukset tulee voida havainnollistaa opetuksessa. Ymmärrettävyys syntyy käyttäjäryhmälle ennestään tuttuja käsitteitä ja esitystapaa käyttämällä.

Katson, että käyttäjän kannalta kaikkein tärkeimmät periaatteet ovat kattavuus, konkreettisuus, oikeellisuus ja ymmärrettävyys. Verkkoportaalin on ehdottomasti oltava sellainen, että käyttäjä kokee sen helppokäyttöiseksi ja hyödylliseksi itselleen, sekä mahdollisille oppilailleen. Konkreettisuus ja ymmärrettävyys ovat käyttömukavuuden kannalta avainasemassa. Oikeellisuuden merkitys taas korostuu erityisesti aihepiiriin kuuluvien lainkohtien toteuttamisessa, ja kattava malli antaa selkeän kuvan siitä, millä tasolla ja laajuudella turvallisuuden eri osa-alueita tulisi missäkin tilanteessa huomioida.

2.1 Opinnäytetyön tavoite

Opinnäytetyön tavoitteena oli laatia projektisuunnitelma kouluturvallisuuden kehittämishankkeelle. Opinnäytetyöprosessin käynnistyessä päätettiin, että hankkeen tuotoksena laaditaan verkkoportaali. Projektisuunnitelmaa laatiessa ei siis ole huomioitu muita mahdollisia toteutusmuotoja, vaan lähtökohtana on ollut verkkoportaalitoteutus. Tavoitteena on myös, että suunnitelman kattaa rahoituksen hakemisen kannalta oleelliset osa-alueet.

2.2 Projektisuunnitelman rakenne

Tässä luvussa on esitelty liitteenä olevan projektisuunnitelman rakenne. Projektisuunnitelman runkona käytin Raha-automaattiyhdistyksen (RAY) uuden projektihakemuksen (Ci, Ck) toimintaselostetta (Hakulomakkeet). Kyseinen toimintaseloste valikoitui avustavaksi työkaluksi sen kattavuuden vuoksi. Raha-automaattiyhdistyksen tavoitteena on toiminnallaan edistää suoma-

laisten terveyttä ja sosiaalista hyvinvointia (RAY tukee suomalaista hyvinvointia 2010). Koska kouluturvallisuuden kehittämisellä pyritään myös terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseen, käsitteli RAY:n toimintaseloste kattavasti myös tämän projektisuunnitelman kannalta huomioitavia seikkoja. Koska projektisuunnitelman runkona on tässä työssä käytetty valmista mallia, ei projektisuunnitelman laatimisen teoriaan ole sen takia perehdytty, vaan työssä on keskitytty esimerkiksi käytettävyyteen liittyviin kysymyksiin.

Projektisuunnitelma koostuu seuraavista osa-alueista (Hakulomakkeet):

- Hankkeen kuvaus
  - Hankkeen esittely, lyhyt kuvaus tavoitteista, kohderyhmästä ja toimintatavoista
- Perustelut hankkeelle
  - Hankkeen tarpeellisuutta tukevia otteita perusopetuksen opetussuunnitelman perusteista, lainkohdista ja lausunnoista
- Muut vastaavat hankkeet, niihin liittyminen
  - Tietoa muista samankaltaisista projekteista
- Hankkeen kohderyhmä
  - Kohderyhmien jakaminen ensisijaisiin ja välillisiin
- Hankkeen seuranta
  - Projektin vastuualueiden jako
- Hankkeen toteutus
  - Hankkeen toteutus kuvattuna kvartaalein
  - Hankkeen etenemisen kannalta tärkeitä seikkoja sekä alustava aikataulua
- Yhteistyökumppanit sekä heidän roolinsa
  - Mahdollisten, hankkeen tavoitteiden täyttymisen kannalta tärkeiden, yhteistyökumppanien esittely
- Riskienhallintasuunnitelma
  - Hankkeen toteutukseen liittyviä suurimpia riskejä, sekä niiden hallintatoimenpiteitä
  - Ei poista jatkuvan riskienarvioinnin tarvetta hankkeen käynnistymisen jälkeen

- Hankkeen resurssit
  - Esitys hankkeen kannalta suurimpien kuluerien jakautumisesta
- Verkkoportaalin sisältöehdotus (Liite 2)
  - Alustava ehdotus siitä, miten verkkoportaali rakentuu, ja mitä osa-alueita siihen tulisi sisällyttää
- Gantt -kaavio (Liite 3)
  - Alustava kuvaus projektin etenemisestä
  - Kuvattu myös kvartaalien avulla

2.3 Kehittämistehtävä

Opinnäytetyön kehittämistehtävää miettiessäni lähdin pohtimaan ensimmäisenä sitä, mitkä olisivat ne tärkeimmät kouluturvallisuuden tarpeet, joihin verkkoportaalin toteutuessaan tulisi vastata. Avainsanoiksi muodostuivat koulujen turvallisuuskulttuurin, sekä päivittäisturvallisuuden kehittäminen. Turvallisuuskulttuurilla tarkoitetaan yksilön ja ryhmän arvoja, asenteita, käsityksiä, kompetensseja ja käyttäytymistapoja turvallisuusasioista. Turvallisuuskulttuuri määrittelee organisaation turvallisuusjohtamisen tyylin ja tason, sekä sitoutuminen siihen. (Reiman, Pietikäinen & Oedewald 2008, 18.) Päivittäisturvallisuudella tarkoitetaan tässä turvallisuustoimintaa, jolla pyritään jokapäiväisen koulutyön jatkuvuuden ylläpitämiseen riittävän kattavan riskienhallinnan keinoin. Henkilökohtaisesti olen ollut koko opiskelujen ajan erityisen kiinnostunut näistä kouluturvallisuuden alueista.

Kouluturvallisuus ja -turvattomuus ovat viime vuosina olleet paljonkin esillä mediassa, lähinnä kouluampumistapausten vuoksi. Ääri-ilmiöitä enemmän minua kuitenkin kiinnostaa, miten kouluissa ennakolta varaudutaan siihen, että jokainen päivä on oppilaille ja henkilökunnalle turvallinen. Turvallinen opiskeluympäristö pitää sisällään paljon muutakin, kuin akuutissa kriisitilanteessa toimimisen. Nimenomaan riskienhallintaprosessin ja ennakoinnin osaamisen tärkeyttä tulisi mielestäni korostaa enemmän.

Kehittämistehtävään halusin sisällyttää myös sen, millä keinoin näihin tavoitteisiin päästäisiin. Toiseksi tärkeäksi tekijäksi muodostuivat erilaiset opetusmenetelmät. Jo opinnäytetyöprosessin alussa verkkoportaali todettiin monipuolisimmaksi toteutuksen välineeksi. Sähköisesti jaettu tieto on helposti jaettavaa ja muokattavaa. Tampereella Innolink Research Oy toteutti perusopetuksen, lukion ja ammatillisen opetuksen OPIT -verkko-oppimisympäristöön liittyvän kyselytutkimuksen 388 opettajalle ja rehtorille. Kyselytutkimuksessa kävi ilmi, että vastan-

neiden mielestä tärkein osa oppimisympäristöä ovat oppimateriaalit. Puolet vastaajista koki palvelun tarjoaman hyödyn suureksi, ja 79 % vastaajista ilmoitti olevansa tyytyväisiä nykyiseen palveluun. Noin puolet vastaajista kannusti myös oppilaitaan palvelun käyttöön. (Toivonen 2009.) Jotta verkkoportaali palvelisi mahdollisimman hyvin koulujen tarpeita, sen tulisi tarjota sekä valmista materiaalia, että myös kannustaa ja ohjata opettajia laatimaan omaan opetukseensa sopivaa turvallisuustietoa oppilaille jaettavaksi.

Lopulta kehittämistehtävän asettelu tarkentui seuraavanlaiseksi:

”Miten koulujen turvallisuuskulttuuria ja päivittäisturvallisuutta voitaisiin parantaa verkkoportaalin avulla hyödyntäen erilaisia opetusmenetelmiä?”

2.4 Opinnäytetyöprosessin kuvaus

Idea opinnäytetyöstäni sai alkunsa kesällä 2010. Laurea - ammattikorkeakoulun Hyvinkään toimipisteessä oli opiskelijoiden toimesta kehitetty paloturvallisuuspeli, jonka jatkokehityksestä vastaamaan haluttiin turvallisuusalan opiskelija. Hyvinkäältä otettiin yhteyttä turvallisuusalan koulutusohjelman lehtoriin Tiina Rantaan, joka otti minuun yhteyttä, ja tiedusteli, haluaisinko lähteä mukaan. Ensimmäisessä yhteisessä kokouksessa kesäkuun alussa kävi kuitenkin ilmi, että pelin jatkokehittäminen tarkoittaisi enemminkin tuotteistamiseen ja markkinointiin liittyviä toimia. Kokouksessa tultiin kuitenkin siihen tulokseen, että oppilaitosten turvallisuutta tulisi kehittää luomalla koulutusmateriaalia niin henkilökunnan, kuin oppilaidenkin käyttöön.

Kokouksessa ideoimme yhdessä Tiina Rannan, Päivi Marjasen Maija Huhdan ja Jani Munnen kanssa keinoja, joilla kouluturvallisuutta voitaisiin kehittää. Lopputuloksena päädyimme siihen, että kouluturvallisuutta käsittelevä verkkoportaali olisi tehokkain ja käytännöllisin tapa lähteä kehittämään kouluturvallisuutta laajemmassa mittakaavassa. Minun tehtäväni olisi kesän aikana laatia projektisuunnitelma verkkoportaalista, jonka jälkeen lähdettäisiin selvittämään kyseisen hankkeen käynnistämiseen liittyviä seikkoja. Tämä raportti kuvaa hankkeen suunnittelu- ja käynnistämisen valmistelun vaiheita.

2.5 Opinnäytetyön rajaukset

Opinnäytetyönäni on laatia projektisuunnitelma turvallisuusportaali-hankkeelle, selvittää rahoituksen hakemiseen liittyviä seikkoja, sekä valmistella hankkeen käynnistämistä. Sisältöjen suunnittelua sivutaan tässä työssä, sekä esitetään, mitä seikkoja tulisi huomioida varsinaisen

toteutuksen yhteydessä. Sisältöjen laatiminen on kuitenkin rajattu tämän työn ulkopuolelle, kuten myös verkkoportaalin käytännön toteuttaminen kokonaisuudessaan.

Hankkeen kohderyhmän kautta opinnäytetyölle muodostui myös toinen merkittävä raja. Verkkoportaali laaditaan ensisijaisesti perus- ja toisen asteen oppilaitoksien tarpeisiin, korkeakoulut jäävät tämän rajauksen ulkopuolelle. Hankkeen perustelut tulevat suurelta osin perusopetuksen opetussuunnitelman perusteista.

2.6 Kehittämismenetelmät

Ensimmäisenä lähdin kartoittamaan, minkälaisia aiheeseen liittyviä palveluita ja sivustoja on jo tarjoilla. Verkossa tarjoilla olevaa materiaalia kartoitin hakukoneen avulla käyttäen seuraavia hakusanoja ja niiden yhdistelmiä; turvallisuus, kouluturvallisuus, verkkoportaali, turvallisuuskoulutus ja turvallisuusjohtaminen.

Pyysin myös lausuntoja siitä, millaisina mahdolliset loppukäyttäjät arvioisivat tämänkaltaisen palvelun hyödyt. Lausuntoja on käsitelty tarkemmin luvussa 3.4.

2.7 Käsitteiden määrittely

Kouluturvallisuus: Kouluturvallisuudella tarkoitetaan koulun oppilaan, henkilökunnan edustajan tai koulun tiloissa vierailevan henkilön turvallisuutta, sekä yleisesti turvallisen ja häiriötömän koulun tavoitteiden mukaisen toiminnan varmistamista.

Portaali: 1: ”Monumentaalinen, usein taideteoksen koristeltu sisäänkäynti. 2: Internetin www-palvelu, joka toimii eräänlaisena porttina muihin palveluihin” (Nurmi, Rekiaro & Rekiaro 2009, 385-386).

Tietylle yhteisölle suunnattu, vuorovaikutteinen verkkopalvelu, jonka sisältö määräytyy kohdeyleisön tarpeiden mukaan (Eerola 1999, 15).

Projektisuunnitelma: Ennen projektin käynnistymistä laadittu dokumentti, josta selviää projektin kuvaus, tavoitteet, aikataulu sekä muut toteutukseen liittyvät olennaiset seikat.

Riskienhallinta: Riskienhallinta on koko henkilöstön toimesta toteutettua tilanteiden arviointia, suunnittelua ja käytännön tekoja. Hyvä riskienhallinta on ennakoivaa, tietoista, suunnit-

telmallista ja järjestelmällistä toimintaa, jossa riskit tunnistetaan ja arvioidaan, sekä pääte-
tään, miten riski otetaan hallintaan. (Mitä riskienhallinta on?)

Turvallisuuskoulutus: Yhteisön perehdyttäminen turvallisuuteen liittyviin menetelmiin ja
toimintamalleihin niin, että sillä on edellytykset toteuttaa määriteltyä turvallisuuspolitiikkaa,
jonka tavoitteena on yhteisön toiminnan häiriötön jatkuvuus.

Verkkoportaali: Sähköinen, usein Internetissä tai Intranetissä toteutettu portaali.

3 Hankkeen esittely

Tässä luvussa esitellään projektisuunnitelman pohjalta käynnistettävää hanketta. Vaikka
hankkeen käynnistymisestä ei vielä olekaan varmuutta, on käytännön toteutuksessa seikkoja
jotka on huomioitava jo projektisuunnitelman laadinnassa. Merkittävimpiä tekijöitä ovat han-
keen kohderyhmä, tavoitteet ja vaikutukset, joiden välinen vuorovaikutus vaikuttaa projekti-
suunnitelman jokaiseen vaiheeseen. Kohderyhmä määrittelee, kehen vaikutukset kohdistuvat
ja millaisin keinoin niihin on tuloksellisinta pyrkiä. Määriteltyjen tavoitteiden on taas tuettava
haluttujen vaikutusten toteutumista. Tässä luvussa on myös kaksi työelämän edustajan lau-
suntoa verkkoportaalin tarpeellisuudesta.

3.1 Hankkeen kohderyhmien esittely

Koska kouluturvallisuus on ilmiönä käytännössä jokaista kansalaista jossain vaiheessa kosket-
tava tekijä, on hankkeen kohderyhmä kokonaisuudessaan melko laaja. Laajimmillaan hank-
keen kohderyhmän voidaan katsoa koostuvat jokaisen koulun henkilökunnista, oppilaista ja
opiskelijoista, koulurakennuksien vierailijoista sekä heidän omaisistaan.

Pääkohderyhmä hankkeen alkuvaiheessa on opetushenkilökunta, sillä heidän osaamisensa
kehittäminen on keskeisimmässä osassa päivittäisturvallisuuden ylläpidon kannalta.

Jotta verkkoportaali olisi alusta lähtien mahdollisimman käytettävä ja vaikuttava, tulee huo-
lehtia siitä, että työn alla olevat osa-alueet työstetään mahdollisimman valmiiksi, ennen nii-
den julkaisua. Kohderyhmien määrittelyllä ja rajauksella pyritään välttämään sitä, että verk-
koportaali olisi jaettavana paljon keskeneräistä materiaalia hajanaisilta osa-alueilta.

Toinen tärkeä kohderyhmänä ovat oppilaitosten opiskelijat. Vaikka opettajia kannustetaan
oman koulutusmateriaalinsa pohjalta laatimaan itse opetukseensa sopivaa materiaalia, on

tärkeää tarjota muutamia oppilaille räätälöityjä valmiita työkaluja turvallisuusasioiden omaksumiseen. Turvallisuusportaalissa oppilaille suunnitellut virtuaaliharjoitukset ja tehtävät tarjoaisivat tärkeää tietoa jo ennestään tutun ilmaisumuodon kautta. Erilaiset sosiaaliset mediat ja yhteisöpalvelut ovat kuuluneet kiinteästi nuorten ja lasten elämään jo muutamia vuosia. Yhteisöpalvelu Irc-galleria ilmoittaa tavoittavansa 70 % suomalaisista 15-24-vuotiaista kuukausittain (Mediatiedot). Nykyään Facebook -palvelun kasvava suosio on kuitenkin romahduttanut Irc-gallerian käyttäjämääriä viimeisen vuoden sisällä lähes puoleen entisestä (Facebook porskuttaa, Irc-galleria kituu 2010). Suomalaisten nuorten voidaan siis sanoa olevan hyvinkin aktiivisia sosiaalisten medioiden käyttäjiä, joten tuttua toimintaympäristöä kannattaa hyödyntää myös opetuksessa.

Turvallisuusharjoitusten tietokonepelimäinen toteutustapa toisi lasten ja nuorten opetukseen uudenlaista näkökulmaa. Erilaiset oppijat voidaan jakaa neljään alatyypin, joita ovat aktiivinen osallistuja, käytännön toteuttaja, looginen ajattelija, sekä harkitseva tarkkailija (Ojala 1999, 43). Virtuaaliset turvallisuusharjoitukset voidaan toteuttaa niin, että ne tukevat jokaisen oppijatyyppin vahvuusalueita. Aktiivisen osallistujan oppimista tukee oppimistilanteen jännittävyys, sekä erilaisten visuaalisten keinojen käyttö. Oma toimintaa vaativa oppiminen on käytännön toteuttajalle mieluisin oppimismuoto, ja passiivisempi koulumuotoinen opetus yleensä vain heikentää oppimista. Loogisen ajattelijan oppimisen tukeminen on tällaisessa opetuksessa haastavinta, jos asioita ei ole etukäteen käsitelty teorioiden, mallien ja käsitteiden kautta.

Tosin mielestäni kaikessa turvallisuuskoulutuksessa on tärkeää varmistaa se, että ennen harjoitusten tekemistä osallistujille on annettu mahdollisuus omaksua tarvittava tieto. Eli loogisenkin ajattelijan oppimista voidaan virtuaaliharjoitteiden avulla parantaa, sillä se antaa mahdollisuuden testata aiemmin opittuja asioita käytännössä. Harkitseva tarkkailija taas oppii parhaiten, kun saa edetä omaan tahtiin, ja esimerkiksi ilman julkisen esiintymisen tuomia paineita.

3.2 Hankkeen tavoitteet

Hankkeen päätavoitteena on lisätä kunnallisen esi-, perus-, lukio- ja ammatillisen opetuksen turvallisuustietoisuutta sekä pyrkiä kehittämään turvallisuuskulttuuria avoimempaan suuntaan. Tämän tavoitteen saavuttamiseksi verkkoportaalien avulla pyritään tarjoamaan kouluille materiaalia ja tietoa oman riskienhallintansa kehittämiseen. Koska jokaisen koulun toimintaympäristö ja riskikenttä luovat omanlaisiaan haasteita turvallisuustoiminnan kehittämiseen, on tavoitteiden painotuttava erityisesti tehokasta riskienhallintaa tukeviin toimenpiteisiin.

Projektin tavoitteena on myös kehittää ja jalkauttaa uudenlaisia koulutusmenetelmiä, joiden avulla koulujen turvallisuuskoulutuksia saataisiin tehokkaimmiksi ja monipuolisemmiksi. Hyvien käytänteiden jakamisella pyritään myös kehittämään koulujen yhteistyötä ja keskinäistä tiedonjakoa. Tarkoitus ei kuitenkaan ole väkisin yhtenäistää käytänteitä ja toimintamalleja, vaan tuoda toimintaympäristöön uusia oivalluksia ja ratkaisumalleja, sekä ohjata niiden soveltamisessa.

Yksi huomionarvoinen tavoite on yleinen arjen turvallisuuden kehittäminen. Sisäasiainministeriön Oppilaitosten turvallisuus- työryhmän loppuraportissa (2010, 9) painotetaan myös kodin ja koulun yhteistyön merkitystä. Raportissa todetaan, että turvallisuuden edistämiseksi ja vaaratilanteiden ennaltaehkäisemiseksi on tärkeää, että koulut jakavat koteihin tietoa käytänteistään ja toimintamalleistaan niin tiedottamisen, ongelma-, onnettomuus- ja kriisitilanteidenkin kohtaamisen suhteen. Suuri osa tästä jaettavasta tiedosta on myös sovellettavissa kodin turvallisuuden ylläpitoon. Ainakin turvallisuustiedottamisella saadaan oppilaiden lähipiiri tietoisiksi erilaisista vallitsevista riskeistä, jolla taas osaltaan voidaan pyrkiä vaikuttamaan kotien riskienhallintaan.

Henkilökohtaisista tavoitteista tärkein on, että työelämän edustajat pitäisivät tämän tyyppistä hanketta tarpeellisena, ja että suunnitelmani osoittautuisi ainakin osittain hyödylliseksi käytännössä. Mikäli hanketta lähdetään käynnistämään, koen tämän tavoitteen täyttyneeksi. Tuntisin onnistuneeni, jos verkkoportaalin luomisesta tulisi nimenomaan Laurea - ammatti- korkeakoulussa toteutettava hanke, ja eri osa-alueiden luomisesta muokattaisiin oppimistehäviä turvallisuusalan koulutusohjelman opintojaksoille.

3.3 Hankkeen vaikutukset

Hankkeen keskeisimpänä vaikutuksena näen turvallisuuskulttuurin kehittämisen tuomisen lähemmäksi jokapäiväistä koulutyötä. Kouluturvallisuuden hyvän tason merkitys tiedostetaan havaintojeni mukaan eri oppilaitoksissa hyvin. Siitä, miten omalla toiminnalla voitaisiin vaikuttaa kyseisen tason kehittämiseen, on taas hyvinkin eriäviä käsityksiä. Olen opintojeni aikana pitänyt kouluturvallisuuteen liittyviä luentoja niin Laurean sisällä, kuin muissakin oppilaitoksissa, joten olen sitä kautta päässyt tutustumaan myös erilaisiin turvallisuuskulttuureihin. Kokemukseni mukaan turvallisuusasiat koetaan yleisesti hyvin henkilökohtaisiksi asioiksi. Todistetuksi tehokkaista toimintamalleista ollaan ylpeitä, ja osaamista jaetaan myös muille. Mikäli taas turvallisuusasioissa olisi parantamisen varaa, saatetaan joissain tapauksissa lähteä kehittämisen sijaan puolustelemaan omia ratkaisuja ja vähättelemään muutoksen tärkeyttä.

Mielestäni verkkoportaali on oivallinen väline myös tietynlaiseen asenteiden muokkaamiseen. Ideaali tilanne on sellainen, jossa yhteisö tiedostaa turvallisuusasioiden olevan jokaisen vastuulla, sekä osaa käyttää omia voimavarojaan parhaalla mahdollisella tavalla. Ulkopuolisen tahon, tässä tapauksessa verkkoportaalin, ei ole järkevää jakaa pelkästään valmiita toimintamalleja, vaan ennemminkin tarjota välineet siihen, että yhteisö oppii ja pystyy hyödyntämään omia resurssejaan. Jokaisen oppilaitoksen henkilökunta ja muut toimijat ovat asiantuntijoita, jotka tuntevat vahvuutensa, tarpeensa ja kehityskohteensa parhaiten.

Hankkeen avulla turvallisuusasioiden sisällyttäminen opetukseen olisi helpompi ottaa huomioon jo opetussuunnitelmien laatimisvaiheessa. Verkkoportaalin tarjoamasta materiaalista olisi helppoa poimia sekä erilliseen turvallisuuskoulutukseen että yksittäisten oppiaineiden tarpeisiin.

Roper, Grau ja Fischer (2006, 3.) ovat koonneet jotakin turvallisuuskoulutuksiin liittyviä yleisimpiä ongelmia. Tällaisia ovat muun muassa koulutusten koostuminen pelkästään tietoisuuksista, oppitunneista ja muutamista lehtisistä tai koulutusten suunnittelu olemassa olevien tarpeiden sijaan lakien ja säädösten näkökulmasta. Turvallisuuskoulutusta saatetaan myös antaa vain osalle henkilöstöstä, tai annettava koulutus on sisällöltään samaa kohderyhmästä riippumatta. Ongelmaksi on mainittu myös koulutuksen sirpaleisuus ja koordinoimattomuus.

Erilaisten kohteiden ja kohderyhmien tarpeiden tiedostaminen ja huomioonottaminen tekee turvallisuuskoulutuksesta mielekkäämpää. Vuodesta toiseen samat asiat läpikäyvä luento kouluturvallisuudesta ei edesauta oppilaitoksen riskienhallintaa. Toimintaa uhkaavat riskit elävät, ja tärkeää olisikin koulutuksissa korostaa turvallisuustoimien tilannesidonnaisuutta. Poikkeavassa tai uhkaavassa tilanteessa riski on kuitenkin arvioitava aina uudelleen, sillä muuttuvat olosuhteet saattavat vaikuttaa toimintaan voimakkaasti. Aiemmin hyvin suunnitellut ja harjoitellut toimintamallit eivät välttämättä hätätilanteessa toimikaan. Käytännössä on mahdotonta laatia ja omaksua niin paljon erilaisia toimintamalleja, ettei mikään muuttuva tekijä pääse koskaan missään tilanteessa yllättämään. Tietenkin joidenkin riskien, kuten esimerkiksi tulipalojen, tapaturmien ja kaasuvuotojen varalle on oltava toimintaohjeet, joiden mukaan harjoitellaan jo etukäteen. Mainittujen kaltaisten vaarojen ollessa kyseessä ei kuitenkaan saa unohtaa tilannesidonnaisuutta; harjoiteltu poistumisreittiä ei välttämättä pääsekään kulkemaan, tai ilmastointia ei huomata kytkeä pois päältä. Siksi mielestäni kaikille kohderyhmille tärkein koulutettava, asia on omatoiminen riskienarviointi, niin koulun arkipäivässä, kuin akuutimmassa vaaratilanteessa.

Koen, että riskienarviointi on yksi merkittävimmistä tekijöistä kouluturvallisuuden kehittämisen kannalta, sekä yksittäisistä osa-alueista hankkeen vaikutuksien kannalta ehdottomasti merkittävimpiin kuuluva. Riskienarvioinnin perusteiden hallitseminen ei vaadi turvallisuusalan

erityisosaamista, vaan se on taito, joka tulisi olla työyhteisön jokaisella jäsenellä. Portaalin avulla henkilöstöä voidaan kouluttaa havainnoimaan ja tunnistamaan erilaisia riskejä, sekä omaksumaan oppilaitokselle sopivia riskienhallintakeinoja.

Vaikutukset arvioidaan vuoden kuluttua verkkoportaalin käyttöönotosta. Loppukäyttäjille lähetetään e-lomakekysely, jolla selvitetään, millaiseksi he kokevat verkkoportaalista saadun hyödyn. Tämän jälkeen toteutetaan tarpeelliset korjaukset, ja myöhemmin lähetetään sama kysely uudelleen, jotta nähdään, ovatko tulokset parantuneet.

3.4 Lausuntoja verkkoportaalin tarpeellisuudesta

Pyysin lausuntoja verkkoportaalin tarpeellisuudesta mahdollisilta erilaisilta loppukäyttäjiltä. Lausunnot on pyydetty joko sähköpostin välityksellä, tai haastattelemalla. Lausunnot on pyydetty keskisuuren lukion rehtorilta sekä turvallisuusvastaavana toimivalta apulaisrehtorilta ja ala-asteen sijaisopettajalta. Halusin kerätä lausunnot eri tehtävissä toimivilta henkilöiltä, jotta saisin paremmin tietoa siitä, minkälaiset turvallisuustoimenpiteet koetaan tarpeellisiksi ja merkityksellisiksi erilaisista lähtökohdista katsoen.

Haastatelluille esiteltiin projektin yleisen esittelyn lisäksi keskeisimmät tavoitteet ja vaikutukset. Halusin vastausten heijastelevan haastateltavien käsityksiä oppilaitoksessa vallitsevasta turvallisuuskulttuurista, joten sähköpostinkin välityksellä lähetetyt haastattelut olivat muodoltaan hyvin avoimia. Sähköpostihaastattelu muistuttaa lähtökohtaisesti enemmän kyselylomaketta, mutta koska tarkoitus on kerätä tietoa, johon yksilön kokemukset, arvot ja asenteet vaikuttavat, halusin välttää liian tiukkaa kysymysten asettelua. Haastatelluille esitettiin haastattelumuodosta riippumatta seuraavat kysymykset:

- Uskotteko, että tällaisesta palvelusta olisi hyötyä kouluturvallisuuden ylläpidossa?
- Koetteko, että henkilöstön ja opiskelijoiden turvallisuustietoisuus on riittävää?
- Mikäli turvallisuuskoulutusta tulisi lisätä, koetteko, että verkkoportaali tarjotut työvälineet helpottaisivat koulutusten järjestämistä?

Apulaisrehtori, turvallisuusvastaava (vastaukset yhteistyössä rehtorin kanssa), lukio: Apulaisrehtori kertoi vastaavansa yhdessä turvallisuusryhmän kanssa pelastussuunnitelman, turvallisuuskansion sekä muiden turvallisuuteen liittyvien ohjeistusten laatimisesta. Hänen mukaansa verkkoportaali voisi hyvin toteutettuna ja ajantasaisena olla hyötyä koulun turvallisuustyössä. Suunnitelmia ensimmäistä kertaa laatiessaan hän oli etsinyt verkosta aiheeseen liittyvää tietoa sekä laatinut löytyneestä materiaalista oman kansion. Mikäli portaali olisi hyvin jäsennelty, ja sisältäisi monipuolista tietoa, se nopeuttaisi varsinkin tätä vaihetta.

Turvallisuustiedon riittävyttä taas on vaikea mitata. Täydellistä se ei kuitenkaan ole henkilökunnan tai opiskelijoiden osalta. Tiedon lisääminen olisi hyväksi, mutta siitä ei saa tehdä liian vaivalloista ja aikaa vievää. Turvallisuustietoisuutta helposti ja tehokkaasti nostava valmis materiaali olisi tervetullutta.

Sijainen, peruskoulun alaluokat: Koska halusin saada mahdollisimman erilaisen näkökulman aiheeseen, valitsin toiseksi haastateltavaksi sosionomiopiskelijan, jolla on vuosien kokemus ala-asteen opettajan sijaisuuksista erityisesti erityisoppilaiden parissa. Hänen kokemuksensa mukaan ainakin sijaisten turvallisuuskoulutukset ovat täysin oman aktiivisuuden varassa. Haastateltavani kertoi kiinnittäneensä itse huomiota esimerkiksi erilaisiin poistumisreitteihin ja alkusammutinkaluston sijaintiin. Erittäin tärkeäksi tekijäksi haastateltavani koki kuitenkin oppilaiden mukaan ottamisen turvallisuuskoulutukseen. Hänen mukaansa erityisesti tietokonepelien kaltaiset koulutusmateriaalit olisivat nykyoppilaalle erittäin mieluisia. Oppilaat tulisi muutenkin ottaa paremmin huomioon turvallisuusasioiden käsittelyssä, ja aktivoida heidät osaksi turvallisuuskulttuurin kehittämistä.

4 Verkkoportaalin sisältö

Yksittäisten sisältöjen, kuten koulutusdiojen suunnittelu, on rajattu tämän opinnäytetyön ulkopuolelle. Esimerkiksi ohjausryhmän määrittelemät tavoitteet ja sisällöntuottamiseen osallistuvien opintojaksojen toteutussuunnitelmat vaikuttavat sisältöihin niin voimakkaasti, ettei tässä työssä ole tarkoituksenmukaista perehtyä suunnitteluun yksityiskohtaisemmin.

Kokonaisuuden ymmärtämisen kannalta on kuitenkin tärkeää, että suunnitelmassa esitetään alustava kuvaus siitä, miten verkkoportaali rakentuu, ja millaisia aihealueita tulisi ainakin huomioida toteutusvaiheessa. Pääotsikot verkkoportaalille ovat etusivu, koulutusmateriaalit, työkalupakki, linkkipankki ja syventävä osio. Pääotsikoiden alle kerätään muu tieto (Ks. Liite 1). Tässä raportissa on kappaleessa 4.4 kuvattu myös yhtä yksittäistä hyödyllistä sisältöä, joka sisällöissä tulisi mielestäni huomioida.

Sisältöjen jaottelussa on otettava huomioon erilaiset selausmahdollisuudet, varsinkin työkalujen ja koulutusmateriaalien yhteydessä. Käyttäjän on pystyttävä valintansa mukaan tutustumaan materiaaleihin joko aihealueen tai materiaalin toteutustavat perusteella. Halutessaan on siis saatava samalla kertaa esille esimerkiksi kaikki verkkoportaalin riskienhallintaan liittyvä tieto toteutusmuodosta riippumatta, tai vaikkapa kaikki 3D-harjoitukset.

4.1 Tekninen toteutus

Verkkoportaalin tekninen toteutus on erittäin tärkeä tekijä onnistuneen lopputuloksen saavuttamisessa. Käytettävyys on avainasemassa, jotta käyttäjät kokevat palvelun hyödyllisenä. Käytettävyyttä voidaan määritellä monella eri tavalla. ISO 9241-11 standardi määrittelee käytettävyyden vaikuttavuuden, tehokkuuden ja tyytyväisyyden avulla, joilla tietyt määritellyt käyttäjät saavuttavat määritellyt tavoitteet tietyssä ympäristössä. ISO -standardin lisäksi toinen tunnettu käytettävyyden määritelmä on käytettävyysasiantuntija Jakob Nielsenin laatima viiteen ominaisuuteen perustuva malli. Nielsenin mukaan käytettävyyteen vaikuttavat opittavuus, muistettavuus, virheettömyys, miellyttävyys ja hyödyllisyys. Opittavuutta kuvaa se, miten helppoa laitteen käyttö on, muistettavuutta se, miten vaivattomasti laitteen käyttö voidaan palauttaa mieleen, ja virheettömyyttä taas se, kuinka paljon käyttäjä tekee laitetta käyttäessään virheitä. Miellyttävyydellä tarkoitetaan sitä, miten käyttäjä kokee laitteen käytön ja hyödyllisyydellä sitä, miten hyvin laite sopii käyttötarkoitukseensa. (Käytettävyys & terminologia 2010, 2.)

Tietenkin hyvän käytettävyyden saavuttamiseen ja yllä lueteltujen ominaisuuksien toteutumiseen vaikuttaa voimakkaasti myös fyysinen käyttöympäristö, mutta siihen vaikuttaminen on verkkoportaalin laatimisen näkökulmasta käytännössä mahdotonta. Myös aikaisemmat huonot kokemukset jonkin laitteen käytöstä, kuten ajan tai motivaation puute, saattavat vaikeuttaa oppimista (Sinkkonen, Kuoppala, Parkkinen & Vastamäki 2009, 17). Koska hyvän käytettävyyden saavuttamiseen vaikuttavat niin monet ulkopuoliset tekijät, on oltava erityisen tarkkavainen sen suhteen, etteivät verkkoportaalin teknisen toteutuksen ominaisuudet huononna käytettävyttä. Jos esimerkiksi käyttäjällä on vain vähän aikaa käytettävissään, on kiinnitettävä huomiota siihen, ettei aikaa kulu turhaan esimerkiksi palvelun käytön opiskeluun, vaan asiat on esitetty selkeästi.

Jatkuva vuoropuhelu teknisen tahon toteuttajan ja projektipäällikön välillä on erityisen tärkeää, jotta käytettävyyteen liittyvät päämäärät pysyvät samoina. Projektipäällikön vastuulla on tarkkailla, että verkkoportaali vastaa loppukäyttäjien tarpeita. Tämä tarkkailu tapahtuu esimerkiksi testaamalla verkkoportaalin toimivuutta eri loppukäyttäjillä ennen lopullista julkaisua. Mikäli mahdolliset ongelmat ja toimimattomuudet havaitaan vasta palvelun julkaisemisen jälkeen, aiheutuu siitä turhia kustannuksia (Sinkkonen ym. 2009, 15). Myös palvelun uskottavuuden ja imagon kannalta teknisen toteutuksen huono suunnittelu saattaa aiheuttaa vakavia ongelmia.

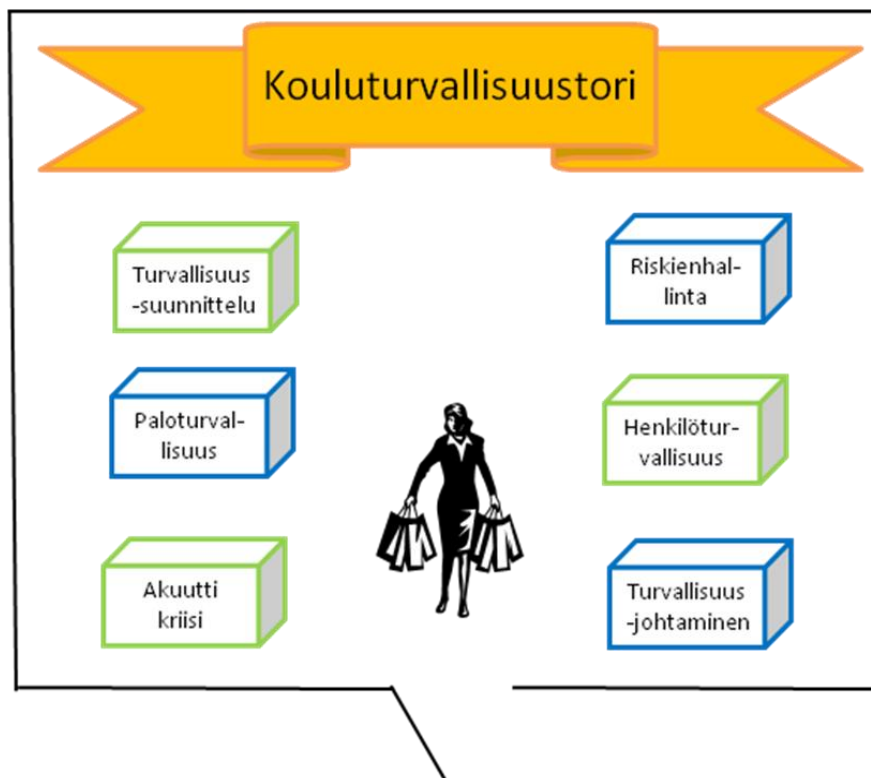
Kuten tässä luvussa jo aiemmin mainittiin, aikaisemmat käyttökokemukset vaikuttavat oppimiseen negatiivisesti. Mikäli jo julkaistusta materiaalista saadut kokemukset ovat huonoja, on

todennäköistä, että verkkoportaali ei korjausten jälkeenkään houkuttele käyttäjiä samalla tavalla, kuin heti hyväksi koettuna.

4.2 Torimalli, joustava oppimisympäristö

Oppimisympäristö tulisi rakentaa niin, että jo suunnitteluvaiheessa otetaan huomioon sen käyttäjien tarpeet. Avoimuus ja joustavuus ovat oppimisympäristölle erittäin tärkeitä piirteitä, joita toteuttamalla pystytään luomaan toimiva palvelu erilaisille käyttäjille. Avoimella oppimisympäristöllä tarkoitetaan oppimista, joka ei tapahdu pelkästään perinteisessä oppilaitoksessa, vaan se siirtyy työpaikoille ja todellisen elämän tilanteisiin. Joustavassa oppimisympäristössä opiskelija voi omaksua tietoa omaehtoisesti, omaan tahtiinsa, sovittaen opiskelun omaan elämäntilanteeseensa (Nevgi, Kurhila & Lindblom-Ylänne 2002, 383). Tässä tapauksessa avoimuuden ja joustavuuden saavuttamiseksi sopii verkkoportaalin toteutusmalliksi esimerkiksi torimallin mukainen ratkaisu.

Torimallille on ominaista se, että käyttäjä pystyy itse tutustumaan häntä kiinnostaviin alueisiin. Torimallissa osa-alueet on esitetty torikojujen kaltaisina kokonaisuuksina, joihin käyttäjä voi poiketa tutustumaan. Tällaisen esitystavan kautta voidaan myös välittää kokemuskuvaa, joka antaa käyttäjälle palautetta toiminnastaan. Käyttäjän on myös helppo hahmottaa kulkemansa reitti yhtenäisen rakenteen ja toimintaperiaatteen kautta. (Meisalo ym. 2003, 81.)

Kuva 1: Esimerkki torimallin käytöstä

Kuvassa 1 olen halunnut kuvata sitä, miten käyttäjä voi poimia tietoa haluamiltaan osa-alueilta, sekä laatia mieleisensä kokonaisuuden.

Torimallin onnistuneen hyödyntämisen kannalta esitettävän materiaalin on oltava loogisesti jäsenneltyä, sekä visuaalisesti houkuttelevaa. Verkkoportaalin ei tarvitse näyttää konkreettisesti torilta, riittää, että käyttäjälle syntyy mahdollisimman kattava kuva sisällöistä, sekä navigoinnista sivustolla. Torimallin vahvuus verkkoportaalin toteutuksen kannalta on sen joustavuus käyttäjän tarpeiden mukaan. Koko materiaalia ei tarvitse käydä läpi, mikäli haluaa keskittyä vain yksittäiseen osa-alueeseen. Selkeästi esitetty kuvaus kokonaisuudesta houkuttelee kuitenkin tutustumaan myös muihin aiheisiin.

4.3 Sisällöntuottaminen

Verkkoportaalin sisällöntuottaminen toteutetaan pääasiassa turvallisuusalan koulutusohjelman opintojaksojen yhteydessä. Erilaisen turvallisuuskoulutusmateriaalin tuottaminen tukee monen opintojakson tavoitteita. Verkkoportaalin sisällöntuotosta olisi helposti sovellettavissa oppimistehtäviä esimerkiksi opintojaksoille turvallisuuden asiantuntijatyön menetelmät, kiinteistöjen ja toimitilojen turvallisuus, henkilöstöturvallisuus, palveluinnovaatioiden kehittä-

nen, sekä henkilöturvallisuuden kehittäminen. Digitaalisen oppimateriaalin tekeminen oppilasprojektina tarjoaa luontevan tavan oppiaineiden rajojen ylittämiseen ja opetuksen integroimiseen (Meisalo ym. 2003, 156).

Projektipäällikön vastuulla on sisällönsuunnittelun koordinointi yhdessä sisällöntuottoon valittujen opintojaksojen vastuuopettajien kanssa. Projektipäällikkö toimii myös yhtenä ryhmien ohjaajana. Mikäli hankkeeseen palkataan tutkimusharjoittelija, osallistuu hänkin sekä sisällöntuottoon että ryhmien ohjaamiseen. Projektipäällikön tulee etukäteen selvittää, millaisessa muodossa hän haluaa suunnitellun sisällön laadittavan. Opiskelijat voivat laatia esimerkiksi PowerPoint-esityksiä, käsikirjoituksia 3D-harjoituksiin, haastatella asiantuntijoita tai luoda työkaluja valituista aiheista. Työn mielekkyyden ja käytettävyyden kannalta on kuitenkin tärkeää sopia, millä tavalla tuotoksien tulee olla sisällöllisesti ja ulkoisesti yhteneviä. Jotkut osioista (esim. PowerPointit) pystytään viimeistelemään visuaalista ilmettä myöten opiskelijoiden toimesta, monimutkaisempaa tietoteknistä osaamista vaativat tehtävät taas on hyvä osoittaa suoraan teknisestä toteutuksesta vastaavalle taholle.

4.4 Sisältöesimerkki

Tässä raportissa käytän sisältöesimerkkinä Piritta Hämäläisen tänä syksynä käynnistynyttä opinnäytetyötä. Kyseisessä työssä kartoitetaan lainkohdat, menetelmät ja toimenpiteet jotka tulee kouluturvallisuuden ylläpidossa ottaa huomioon. Mielestäni tämä on myös erittäin tärkeää tietoa mille tahansa oppilaitokselle, ja suunnittelemani kaltainen verkkoportaaali olisi luonnollinen tiedonjakoympäristö sille.

Hämäläinen kuvaa työtään koulujen turvallisuusportaina, joita kiivetään ylöspäin samalla parantaen koulun turvallisuustasoa. Ensimmäinen porras osoittaa ne perusvaatimukset, jotka tulisi olla lainsäädännön näkökulmasta hoidettu. Mitä korkeammalle portailla nouseaan, sitä enemmän kehittäminen keskittyy vapaaehtoisuuteen. Vastaavasti koulun turvallisuustaso kehittyy paremmalle tasolle. (Hämäläinen 2010.)

Tämänkaltaisen koottu työkalupakki auttaisi oppilaitoksia viemään turvallisuussuunnitteluaan systemaattisempaan suuntaan, ja korostaisi omatoimisen kehittämisen merkitystä. Uskoisin, että porrastettu malli toimisi myös hyvänä motivaation kasvattajana, koska eri tavoitteet ja niihin tähtäävät toimenpiteet olisivat selkeämmin esitetty. Omien havaintojeni mukaan turvallisuusasioiden käsittely tarkoittaa usein kouluissa erilaisten suunnitelmien laatimista ja ylläpitoa. Eri suunnitelmien yhteensovittaminen koetaan kuitenkin hankalaksi ja turhauttavaksi (Luostarinen 2010). Sekä verkkoportaaalin, että turvallisuusportaiden toteutusvaiheessa on kuitenkin muistettava, että pelkkien suorien mallien ja valmiiden pohjien tarjoaminen ei

palvele koulujen turvallisuuden kehittämistä parhaalla mahdollisella tavalla. Pääpaino tulisi jatkuvasti olla koulun omien tarpeiden tiedostamisessa, niin että lähtökohdat kehittämiselle olisivat kyseisen oppilaitoksen omien riskien arvioinnissa.

5 Hankkeen käynnistäminen ja mahdolliset yhteistyökumppanit

Alkuuperäinen suunnitelma oli, että käsitteisin tässä raportissa koko rahoituksen hakemisprosessin haun käynnistymisestä aina päätökseen asti. Tämänhetkisen aikataulun puitteissa koko prosessin seuraaminen ei kuitenkaan tule onnistumaan. Projektisuunnitelmani esitellään marraskuussa Oppilaitosten turvallisuuskulttuurin kehittämisverkoston (OPTUKE) kokouksessa, jossa päätetään lähtevätkö he mukaan kehittämistyöhön.

Tässä vaiheessa projektisuunnitelma on siis laadittu, ja mahdollisien yhteistyökumppanien kartoitus ja ryhmien muodostuminen on käynnissä. Toivottavaa olisi, että hanke käynnistettäisiin uutena Laurea - ammattikorkeakoulun hankkeena yhteistyössä OPTUKE - verkoston kanssa. Laureasta löytyisi valmiina tarvittava ammattitaito sisällöntuottamiseen ja hankkeen koordinoiminen voitaisiin keskittää SID Lab Securityyn, joka vastaa turvallisuuteen liittyvistä projekteista. OPTUKE:n lisäksi myös sisäasiainministeriön Turvallisuus perusopetuksessa - ohjausryhmä (entinen Sisäisen turvallisuuden ohjelman ohjausryhmä) on varteenotettava vaihtoehto ohjausryhmän ja muiden asiantuntijoiden keräämisessä.

Yhteistyökumppaneiden mukaan kutumisessa tulee ottaa mahdollisimman hyvin huomioon monialaisuuden näkökulma. Verkkoportaalin kautta on mahdollista vaikuttaa siihen, millaisista tekijöistä loppukäyttäjät kokevat kouluturvallisuuden koostuvan. Turvallisuuden ylläpidon mieltäminen pelkkien fyysisten turvallisuusratkaisujen, kuten turvakameroiden ja hälyttimien kautta, on melko lyhytnäköistä, eikä edesauta ennaltaehkäisyä ja varhaisen puuttumisen kulttuurien kehittymistä. Varhaisella puuttumisella tarkoitetaan sitä, ettei asioiden anneta kehittyä ongelmiksi ja jouduta turvautumaan kalliiseen korvaavaan työhön ennakkoivien toimenpiteiden laiminlyönnin vuoksi (Mitä varhainen puuttuminen on?).

Etenkin lasten ja nuorten kanssa toimiessa varhaisen puuttumisen hyötyjen ymmärtäminen ja omaan toimintaympäristöön sopivien turvallisuutta kehittävien toimintamallien hyödyntäminen on hyvin tärkeää. Monialainen yhteistyökumppaniverkosto varmistaa osaltaan sen, että verkkoportaalin kautta pystytään korostamaan kouluturvallisuuden moniulotteisuutta. Tämä taas laajentaa oppilaitosten käsitystä siitä, minkälaisia asioita tulee ottaa onnistuneessa ja tarpeeksi laajassa riskienarvioinnissa huomioon.

Muita hankkeen kannalta tärkeitä yhteistyötahoja ja mahdollisia ohjausryhmän jäseniä voisivat olla esimerkiksi sisäasiainministeriön pelastus- ja poliisiosastot, Vanhempainliitto, Opetusalan ammattijärjestö OAJ, Suomen rehtorit ry, Suomen ylioppilaskuntien liitto, muut opiskelijajärjestöt, Psykologiliitto, Kuntaliitto, Mielenterveyden keskusliitto, Liikenneturva yms. Pilotoinnin ja opetushenkilökunnalta saatavan palautteen kannalta merkittävä yhteistyökumppani olisi Tampereen yliopiston opettajakoulutuslaitos.

6 Opinnäytetyön arviointi

Henkilökohtaisesti pidän opinnäytetyötä onnistuneena, mikäli tämänkaltainen projekti käynnistetään, ja suunnitelmani koetaan hyödylliseksi. Itse olen suunnittelemani tyytyväinen, ja se onnistui mielestäni hyvin, vaikkei aikaisempaa kokemusta vastaavan laatimisesta ole. Koin, että erityisesti Korkeakouluturvallisuus 2009 - hankkeessa työskentely antoi joitakin valmiuksia aiheen käsittelyyn. Uskoakseni osasin hankkeessa työskentelyn ansiosta ottaa suunnitelmassani huomioon erilaisia näkökulmia, sekä varautua jo etukäteen hanketyöskentelyssä mahdollisesti vastaan tuleviin haasteisiin.

Tämän opinnäytetyön kehittäminen lähti työelämäyhteistyön aloitteesta, ja lähtökohtana oli alusta asti kouluturvallisuusportaalin kehittäminen. Mikäli lähtisin pohtimaan aihetta alusta asti uudelleen, tekisin sen todennäköisesti loppukäyttäjille kohdistetun tarvekartoituksen kautta. Hankkeen suunnittelun olisi voinut myös jakaa pidemmälle aikavälille erilaisiin itseensä osi-alueisiin, niin että tarvekartoitus, projektisuunnitelman laatiminen ja rahoituksen hakeminen olisi erotettu selkeästi omiksi prosesseikseen. Vaikka saamieni lausuntojen perusteella verkkoportaali tuo onnistuessaan paljon lisäarvoa kouluturvallisuuden kehittämiseen, olisi mielenkiintoista tietää valitsisiko suurempi joukko kohderyhmään kuuluvia verkkoportaalin toteutustavaksi, ja minkälaiset osa-alueet olisivat loppukäyttäjien mielestä tärkeimpiä sisältöjen toteutuksen kannalta. Toisaalta taas verkkoportaali on mielestäni erittäin luonnollinen ja looginen toteutusmuoto, kun tavoitellaan mahdollisimman hyödyllistä ja käytettävää koulutusmenetelmää suurelle ja heterogeeniselle kohderyhmälle. Sisältöjen toteutuksessa uskon myös monialaisen ohjausryhmän ja asiantuntevien sisällöntuottajien onnistuvan laatimaan kattavan ja tarpeisiin vastaavan kokonaisuuden säännöllisten pilotointien avulla.

Raportissa esitettyjen lausuntojen lisäksi olen prosessin aikana saanut työstäni palautetta yliopettaja Päivi Marjaselta, jonka aloitteesta hanketta alun perin lähdettiin kehittämään. Hänen mukaansa projektisuunnitelmassa esitetyt perustelut hankkeelle ovat hyvät ja perusteelliset ja tavoitteet ovat selkeät. OPTUKE:a koordinoiva Eila Lindfors Tampereen yliopistosta piti myös suunnitelmaa hyvänä rahoituksen hakemisen kannalta.

7 Yhteenveto

Opinnäytetyön tavoitteena oli laatia projektisuunnitelma kouluturvallisuuden kehittämishankkeeseen, joka toteutettaisiin verkkoportaalin muodossa. Suunnitelma onnistui mielestäni hyvin, ja kattaa kaikki projektin käynnistämisen kannalta oleelliset seikat. Parhaimman hyödyn suunnitelmasta saa, kun sitä käyttää yhdessä tämän raportin kanssa. Raporttia laatiessa pyrin ottamaan huomioon sellaisia seikkoja, joita joudutaan pohtimaan hankkeen käynnistyttyä. Tarkoituksena on siis osaltaan helpottaa projektipäällikön työtä sekä avata projektisuunnitelman sisältöä laajemmin. Kokonaisuuden hahmottamisen kannalta olen pyrkinyt erottelamaan projektisuunnitelman laatimisen ja hankkeen toteutukseen liittyvät seikat niin, etteivät esimerkiksi eri tavoitteet sekoitu keskenään. Yhteisenä päätavoitteena sekä projektisuunnitelmalla että hankkeella on kuitenkin ensisijaisesti opettajien turvallisuusvalmiuden kohottaminen. Hankkeen käynnistymisen aikataulu selvinnee lähikuukausien aikana, samoin kuin rahoituksen hakemiseen liittyvät seikat.

Toivon, että hanke saadaan pikaisesti käynnistymään ja että sen kautta saadaan uusia opinnäytetöiden ja oppimistehtävien aiheita muille opiskelijoille. Verkkoportaalin kehittämishankkeesta löytyy useita sekä tutkimuksellisia että toiminnallisia opinnäytetyön aiheita. Tutkimuksen avulla voitaisiin selvittää esimerkiksi käytettävyyteen ja vaikuttavuuteen liittyviä asioita. Sisältöjen suunnittelu ja laatiminen taas tarjoavat toiminnallisten töiden kannalta monia hyviä aiheita. Koska kyseessä on verkkoportaali, voidaan hankkeeseen liittyviä oppimistehtäviä tai opinnäytetöitä toteuttaa myös yhdessä tietojenkäsittelyn koulutusohjelman kanssa.

Uskon, että tällaiselle hankkeelle on suomalaisissa oppilaitoksissa tarvetta, ja että tarjoamalla ymmärrettävää tietoa turvallisuusasioista voidaan parantaa kouluturvallisuuden tasoa merkittävästi. Turvallisuustietoisuutta ei pitäisi nähdä pelkästään riskien ja uhkien torjumisena, vaan omien mahdollisuuksien tehokkaana ja tuloksellisena hyödyntämisenä. Toivon että tällainen hanke auttaisi toteutuessaan jokapäiväistämään kouluturvallisuuden kehittämiseen liittyviä seikkoja, ja päivittäisturvallisuuden ylläpito saataisiin vieläkin luonnollisemmaksi osaksi normaalia koulutyötä.

Lähteet

Eerola, H. 1999. Sanomalehden portaali. Mediainstituutin julkaisuja 2/1999. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.

Facebook porskuttaa, Irc-galleria kituu. 2010. Kauppalehti.fi. Viitattu 14.10.2010. Saatavilla www-muodossa:
<http://www.kauppalehti.fi/5/i/talous/uutiset/etusivu/uutinen.jsp?oid=20100811657&ext=rss>

Hakulomakkeet. Raha-automaattiyhdistys. Viitattu 9.11.2010. Saatavilla www-muodossa:
<http://www.kuvapankki.ray.fi/ray/raywwwLogin.jsp?hid=4041794>

Hämäläinen, P. 2010. Henkilökohtainen tiedonanto 19.10.2010. Viitattu 21.10.2010.

Käytettävyys ja terminologia. 2010. Teknillinen korkeakoulu, johdantotehtävä. Viitattu 21.10.2010. Saatavilla www-muodossa:
https://noppa.tkk.fi/noppa/kurssi/t-121.3110/materiaali/T-121_3110_mallikas_tyo_t1_nro5.pdf

Lavonen, J. & Meisalo, V. 2010. Mallit ja mallintaminen. Opetushallitus. Viitattu 25.10.2010. Saatavilla www-muodossa:
http://www.edu.fi/perusopetus/fysiikka_ja_kemia/opetuksen_kokeellisuus/mallit_ja_mallintaminen

Luostarinen, J. 2010. Turvallisuuden kehittäminen alkaa riskien kartoituksella. Etusivu. Opetus- ja kulttuuriministeriön verkkolehti. Viitattu 20.10.2010. Saatavilla www-muodossa:
<http://www.minedu.fi/etusivu/arkisto/2010/2101/kouluturvallisuus.html?lang=fi>

Nevgi, A., Kurhila, J. & Lindblom-Ylänne, S. 2002. Kohti virtuaalisia oppimisympäristöjä. Teoksessa Yliopisto- ja korkeakouluopettajan käsikirja. Toim. Lindblom-Ylänne, S. & Nevgi, A. 2002. Helsinki: WSOY

Mediatiedot. IRC-Galleria. Viitattu 14.10.2010. Saatavilla www-muodossa:
<http://irc-galleria.net/mediaguide.php>

Meisalo, V., Sutinen, E. & Tarhio, J. 2003. Modernit oppimisympäristöt. Tieto- ja viestintätekniikka opetuksen ja opiskelun tukena. 2. uudistettu laitos. Helsinki: Tietosanoma.

Mitä riskienhallinta on? Pk-yrityksen riskienhallinta. Viitattu 28.10.2010. Saatavilla www-muodossa:
<http://www.pk-rh.fi/startti-riskienhallintaan/mita-riskienhallinta-on>

Mitä varhainen puuttuminen on? Varhaisen puuttumisen vastuuhenkilöverkosto. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Saatavilla www-muodossa:
<http://www.varpu.fi/index.phtml?s=677>

Nurmi, T., Rekiaro, I. ja Rekiaro, P. 2009. Uusi Suomen kielen sivistyssanakirja. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Otala, L. 1999. Osaajana opintieillä, opas elinikäisen oppimisen matkalle. Virtuaaliyliopisto. Juva: WSOY

RAY tukee suomalaista hyvinvointia. 2010. Viitattu 9.11.2010. Saatavilla www-muodossa:
<http://ray.fi/avustustoiminta/>

Reiman, T., Pietikäinen, E. & Oedewald, P. 2008. Turvallisuuskulttuuri. Teoria ja arviointi. VTT:n julkaisuja. Helsinki: Edita. Viitattu 25.10.2010. Saatavilla www-muodossa:

<http://www.vtt.fi/inf/pdf/publications/2008/P700.pdf>

Roper, C. A, Grau, J. A. & Fischer, L. F. 2006. Security Education, Awareness and Training, From Theory to Practice. United Kingdom: Elsevier Butterworth-Heinemann publications.

Sinkkonen, I., Kuoppala, H., Parkkinen, J. & Vastamäki, R. 2009. Käytettävyyden psykologia. Sähköinen versio perustuu Edita Oy:n kustantamaan painettuun versioon 3, julkaistu 2006. Adage Oy. Viitattu 21.10.2010. Saatavilla www-muodossa:
http://www.adage.fi/uploads/pdf/Kaytettavyyden_psykologia.pdf

Sisäasiainministeriö. 2010. Oppilaitosten turvallisuus. Työryhmän raportti. Helsinki: Sisäasiainministeriön julkaisuja. Viitattu 9.11.2010. Saatavilla www-muodossa:
[http://www.intermin.fi/intermin/biblio.nsf/6302A1CE9D552758C22576B0002390F2/\\$file/402009.pdf](http://www.intermin.fi/intermin/biblio.nsf/6302A1CE9D552758C22576B0002390F2/$file/402009.pdf)

Toivanen, J. 2009. Sähköiset oppimateriaalit yleistyvät peruskouluissa. Tampereen kaupunki. Viitattu 12.10.2010. Saatavilla www-muodossa osoitteessa:
<http://www.tampere.fi/tampereinfo/tiedotus/tiedotteet/2009/5hXtl3i2v.html>

Uutiskirje 7. 2010 Lapsen ja nuoren hyvä arki - hanke. Viitattu 27.10.2010. Saatavilla www-muodossa:
<http://www.lapsenjanuorenhyvaarki.fi/uutiskirje7.html>

Kuvaluettelo

Kuva 1: Esimerkki torimallin käytöstä	20
---	----

Liitteet

Liite 1 Projektisuunnitelma	29
Liite 2 Portaalín sisältöehdotus	39
Liite 3 Gantt	40

Liite 1 Projektisuunnitelma

Projektisuunnitelma, Koulunturvaverkko.fi -portaali

Sisällys

1	Projektin kuvaus	30
2	Perustelut hankkeelle	30
2.1	Perusopetuslaki § 29, oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön	31
2.2	Valtioneuvoston asetus pelastustoimesta, § 9, suunnitteluvuote	31
2.3	Otteita perusopetuksen opetussuunnitelman perusteista (2004).....	31
2.4	Sisäisen turvallisuuden ohjelman ohjausryhmä, sisäasiainministeriö	32
2.5	Oppilaitosten turvallisuus - työryhmän raportti, sisäasiainministeriö:	33
3	Muut vastaavat hankkeet, niihin liittyminen	33
4	Hankkeen tavoitteet.....	33
5	Hankkeen kohderyhmä	34
6	Hankkeen seuranta	34
7	Hankkeen toteutus.....	34
8	Yhteistyökumppanit sekä heidän roolinsa	36
9	Hankkeen viestintäperiaatteet	36
10	Riskienhallintasuunnitelma.....	36
11	Hankkeen tuotokset ja vaikutukset.....	37
12	Hankkeen resurssit.....	38

1 Projektin kuvaus

Tämä projektisuunnitelma on laadittu kouluturvallisuuden kehittämishanketta varten. Hankkeen myötä luodaan verkkoportaaali, jonka tavoitteena on parantaa kouluturvallisuuden tasoa ensisijaisesti oppilaitosten tarpeet huomioiden.

Hankkeen tarkoituksena on keskittää ja kehittää kunnallisen esi-, perus-, lukio- ja ammatillisen opetuksen turvallisuustiedon jakamista sekä edistää tämän tiedon käyttöönottamista luomalla verkkoportaaali, jossa on tarjolla koulutus- ja oppimateriaalia niin oppilaiden kuin henkilökunnankin tarpeita varten. Verkkoportaaalin keskeisimpään sisältöön kuuluu muun muassa koulutusdioja, jotka perustuvat Elinkeinoelämän keskusliiton määrittelemiin yritysturvallisuuden osa-alueisiin, podcasteja, pelejä, FAQ, asiantuntijaluentoja, sekä linkkipankki.

Hanke toteutetaan Laurea- ammattikorkeakoulun opiskelijoiden ja henkilökunnan toimesta niin, että hanketta koordinoi yksi palkattu työntekijä projektipäällikkönä. Hankkeeseen voidaan palkata myös tutkimusharjoittelija, joka avustaa projektipäällikköä esimerkiksi tiedonhaku- ja viestintäasioissa. Turvallisuusalan koulutusohjelman opiskelijat vastaavat pääosin sisältöjen tuottamisesta opintojaksoilla.

Sivuston tekninen toteutus teetetään ulkopuolisella ammattilaisella, mikäli oman oppilaitoksen sisältö ei löydy tarvittavaa osaamista tai resursseja. Sivusto on kuitenkin luotava niin, että sitä pystytään tarpeen vaatiessa omatoimisesti päivittämään helposti.

Hanke käynnistetään, kun yhteistyökumppanit ja rahoittaja ovat selvillä. Kartoitustyö on tällä hetkellä käynnissä. Projektin kesto tulee olemaan yhdestä kolmeen vuoteen. Varsinainen verkkoportaaalin laadintatyö kestää noin vuoden, mutta julkaisun jälkeen on tarkkailtava vielä ylläpitotoimien käynnistymistä sekä tutkittava käytettävyyttä loppukäyttäjien keskuudessa. Verkkoportaaalin valmistuttua yksi sen tärkeimmistä ominaisuuksista on helppo päivitettävyyys. Päivityksestä huolehtivat puolivuositain turvallisuusalan opintojaksojen opiskelijat.

Tässä suunnitelmassa verkkoportaalista käytetään nimitystä Koulunturvaverkko.fi.

2 Perustelut hankkeelle

Turvallisuustietoa ei ole aiemmin koottu keskitetysti laajemmassa mittakaavassa oppilaitosten käyttöön. Laureassa toteutettiin 2009-2010 Korkeakoulujen turvallisuus - hanke, jonka tuloksena syntyneestä käsikirjasta on laadittu myös verkkoversio. Koulunturvaverkko.fi vastaisi osittain samoihin tarpeisiin, kuin Korkeakoulujen turvallisuus-hanke, tosin jo lähtökohtaisesti käytännönläheisemmästä näkökulmasta. Toisin kuin Korkeakouluturvallisuushankkeessa, tämän hankkeen pääpaino on vakavien henkilöriskien hallinnan sijaan päivittäisturvallisuuden ylläpidossa. Päivittäisturvallisuudella tarkoitetaan tässä niitä tietoja ja taitoja, joita tarvitaan jokapäiväisessä koulutyössä riittävän turvallisuustason ylläpitämiseen. Päivittäisturvallisuuden kuuluu kuitenkin myös ennakolta varautuminen erityistilanteisiin. Tarkoitus ei ole luoda uutta käsikirjaa vaan työkaluja ja käytännön vinkkejä oppilaitoksille päivittäisturvallisuuden ylläpitoon, ja poikkeustilanteissa toimimiseen.

Hankkeen tarkoituksena on myös helpottaa opettajien työtä tarjoamalla materiaalia aihepiireittäin koottuna, mikä samalla nostaa myös motivaatiota perehtyä turvallisuusasioihin. Pelkkä pelastussuunnitelman läpikäyminen ei kaikissa tapauksissa anna riittävän kattavaa kuvaa kokonaisturvallisuuden ylläpidosta, tai kiinnostavaan asiaan ei ole paneuduttu riittävän hyvin. Myöskään kaikkia riskejä ei välttämättä ole kartoitettu, joten verkkoportaaali voi antaa tietoa myös sellaisista asioista, joita ei ole aiemmin oppilaitoksen sisällä pohdittu. Koulunturvaverkko.fi olisi myös saatavilla omalla koneella, joten siihen tarttuminen olisi helpompaa kuin yk-

sittäisen pelastussuunnitelman etsiminen. Helppokäyttöisestä sähköisestä materiaalista olisi myös helppoa löytää juuri haluttuja aiheita koskevaa tietoa.

Tähän lukuun on seuraavaksi koottu lainkohtia, määräyksiä ja periaatepäätöksiä, jotka tukevat tämänkaltaisen hankkeen käynnistämistä.

2.1 Perusopetuslaki § 29, oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön

Opetukseen osallistuvalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön. Opetuksen järjestäjän tulee laatia opetussuunnitelman yhteydessä suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä sekä toimeenpanna suunnitelma ja valvoa sen noudattamista ja toteutumista. Opetushallituksen tulee opetussuunnitelman perusteissa antaa määräykset tämän suunnitelman laatimisesta.

2.2 Valtioneuvoston asetus pelastustoimesta, § 9, suunnitteluvelvoite

"Pelastuslain 9 §:n 3 momentissa tarkoitettu pelastussuunnitelma on laadittava (muun muassa):

4) kokoontumis- ja liiketiloihin, joissa on runsaasti yleisöä tai asiakkaita, kuten yli 50 asiakaspaikan ravintoloihin, yli 25 hoitopaikan päiväkotihuoneistoihin ja yli 500 neliömetrin ko-koisiin myymälöihin, kouluihin, urheilu- ja näyttelyhalleihin, teattereihin, kirkkoihin, kirjasto-ihin ja liikenneasemille...

8) yrityksiin, laitoksiin ja vastaaviin kohteisiin, joissa työntekijöiden ja samanaikaisesti paikalla olevien muiden ihmisten määrä on yleensä vähintään 30..."

Verkkoportaali antaisi suunnitelmien laatijoille ajantasaista tietoa siitä, mitä lainkohtia ja asetuksia turvallisuuden ylläpidossa tulisi huomioida. Keskitetty ja helposti saatavilla oleva tieto helpottaisi myös suunnitelmien päivittämistä.

2.3 Otteita perusopetuksen opetussuunnitelman perusteista (2004)

"Oppimisympäristön tulee tukea oppilaan kasvua ja oppimista. Sen on oltava fyysisesti, psyykkisesti ja sosiaalisesti turvallinen ja tuettava oppilaan terveyttä."

"Oppilashuolto on sekä yhteisöllistä että yksilöllistä tukea. Tavoitteena on luoda terve ja turvallinen oppimis- ja kouluympäristö, suojata mielenterveyttä ja ehkäistä syrjäytymistä sekä edistää kouluyhteisön hyvinvointia."

"Oppilashuollolla tuetaan yksilön ja yhteisön toimintakyvyn säilyttämistä fyysistä ja psyykkistä turvallisuutta uhkaavissa tilanteissa."

"Päivittäisten taitojen oppimisen tavoitteena on lisätä oppilaan aktiivista osallistumista elinympäristön toimintoihin ja edistää hänen omatoimisuuttaan ja itsenäistymistään. Osa-alueiden tulee sisältää terveyttä ja turvallisuutta, arkipäivän elämäntaitoja, asumista ja ympäristössä liikkumista sekä vapaa-ajan viettoa koskevia tavoitteita."

"Perusopetuksen tulee antaa oppilaalle ikäkauteen liittyvät valmiudet toimia erilaisissa toimintaympäristöissä ja tilanteissa turvallisuutta edistäen."

TAVOITTEET

Oppilas oppii:

- tunnistamaan turvallisuus- ja terveysriskejä, ennakoimaan ja välttämään vaaratilanteita sekä toimimaan terveyttä ja turvallisuutta edistävästi

- edistämään väkivallattomuutta ja toimimaan kiusaamistilanteissa rakentavasti
- toimimaan onnettomuus- ja kriisitilanteissa tarkoituksenmukaisesti
- toimimaan vastuullisesti ja turvallisesti liikenteessä
- vaikuttamaan liikenneympäristön ja muun toimintaympäristön turvallisuuteen
- tuntemaan yhteiskunnan hyvinvointipalveluja.

KESKEISET SISÄLLÖT

- onnettomuuksilta, päihteiltä ja rikollisuudelta suojautuminen omassa elinympäristössä
- työturvallisuus ja ympäristöturvallisuus
- terveyttä, turvallisuutta, väkivallattomuutta ja rauhaa edistäviä toimintamalleja
- väkivallan ulottuvuudet lähiyhteisössä ja yhteiskunnassa
- keskeiset liikennesäännöt ja erilaiset liikenneympäristöt
- muut huomioiva liikennekäyttäytyminen, liikenneympäristön turvallisuus ja turvalaitteet
- lähiympäristön vaaranpaikkojen kartoittaminen ja turvallisuuden parantaminen
- turvallisuutta edistävät palvelut
- kodin ja koulun yhteistyö turvallisuuden edistämisessä. ”

”Turvallisuus

Oppilas :

- osaa kuvata erilaisia kiusaamisen ja väkivallan tunnuspiirteitä; hän tietää yksilön oikeuden fyysiseen koskemattomuuteen sekä tunnistaa hyväksytyn ja ei-toivotun kosketuksen erot; hän tietää, miten tarvittaessa voi hakea apua itselleen, ja tietää, ketkä auttavat koulussa ja lähiyhteisössä
- tietää ikä kautensa mukaisesti, mikä on luvallista toimintaa ja mikä ei
- tietää ja tunnistaa turvallisuutta uhkaavia vaaratekijöitä lähiympäristössä ja liikuttaessa liikenteessä, vesillä tai jäällä; hän tuntee jalankulkijana ja pyöräilijänä keskeiset liikennesäännöt ja ymmärtää, miksi sovittuja ohjeita ja sääntöjä pitää noudattaa.”
- Ympäristötiedon sisältöihin kuuluu yhtenä osa-alueena paloturvallisuus.

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteista havaitaan, että turvallisuusosaamisen kehittymistä edellytetään koko perusopetuksen ajan. Siksi olisikin tärkeää, että opetushenkilöstölle tarjotaan monipuolista ja kattavaa materiaalia, jota voidaan soveltaa kyseessä olevat oppiasteen tarpeisiin, ja näin helpottaa turvallisuuskoulutuksen jalkauttamista päivittäiseen opetukseen.

Yksittäisen opettajan, varsinkin luokanopettajan, tulee siis olla perehtynyt hyvin moniin turvallisuuden osa-alueisiin. Vuosittaiset poistumisharjoitukset ja yksittäiset turvallisuuskoulutuskerrat eivät välttämättä riitä tarjoamaan tarpeeksi laaja-alaista informaatiota. Poissaolot mahdollisilta koulutuspäiviltä voivat pahimmillaan aiheuttaa yksilölle vuosien tauon koulutukseen.

2.4 Sisäisen turvallisuuden ohjelman ohjausryhmä, sisäasiainministeriö

Sisäasiainministeriön sisäisen turvallisuuden ohjelman ohjausryhmän kokouksessa on todettu, että perusopetuksen turvallisuustaitojen opetusta tukevaa aineistoa tulee kehittää ja tuottaa, niin että asetetut oppimistavoitteet täyttyvät. Opetusmateriaalin tulisi myös olla opettajien vapaasti käytettävissä, esimerkiksi Internet-sivujen muodossa. Ohjausryhmän nimi päätettiin muuttaa muotoon Turvallisuus perusopetuksessa - ohjausryhmä.

2.5 Oppilaitosten turvallisuus - työryhmän raportti, sisäasiainministeriö:

"Kaikkien kouluasteiden opetussuunnitelmissa tulee olla määriteltynä ja kuvattuna seuraavat opetustoimen oppilashuoltoa koskevat toimintamallit:
1) kouluyhteisön toiminta terveyden, hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistämiseksi
2) kouluyhteisön yhteistyö ja keskinäinen työn- ja vastuunjako oppilashuollon palveluista vastaavien kanssa
3) kouluyhteisön toimintatavat ongelma-, onnettomuus- ja kriisitilanteiden ehkäisemiseksi, havaitsemiseksi ja hoitamiseksi" (s. 18)
"Työryhmä pitää tärkeänä yleisten turvallisuustaitojen edistämistä ja sitä koskevan koulutuksen kehittämistä. Asiaa selvittää parhaillaan sisäisen turvallisuuden ohjelman pohjalta asetettu työryhmä." (s. 24)
"Koulujen henkilöstö tulee perehdyttää uusiin uhkiin. Suunnitelmien toimivuutta tulee harjoitella säännöllisesti sisäisillä harjoituksilla." (s. 26)
"Opettajien ja muun henkilökunnan koulutus Opettajien peruskoulutuksessa tulee olla riittävästi turvallisuutta koskevaa ja niin sanottua varhaista puuttumista koskevaa koulutusta. Valtion rahoittaman opetushenkilöstön täydennyskoulutuksen yhtenä osana tulee edelleen olla oppilaitosten turvallisuuteen liittyvää tarjontaa." (s.26)

Koulunturvaverkko.fi-portaali helpottaisi niin suunnitelmien laatimista, sekä niiden noudattamista. Vaikka konkreettisiakin harjoituksia tarvitaan, on sähköinen lisämateriaali arvokas lisä. Koulutusmateriaalin hyödyt ovat huomattavasti pitkäkestoisemmat, kuin yksittäisten koulutuspäivien. Turvallisuusasioiden kouluttamisessa voidaan edetä omassa tahdissa, oppilaitosten tarpeiden mukaisesti esimerkiksi kehittämispäivien tai kokousten yhteydessä. Lisäksi on tärkeää huomioida, että turvallisuuskoulutusta tarjoavien yksityisten yritysten tavoitteena on tuottava liiketoiminta, ei turvallisuustiedon valtakunnallinen kehittäminen.

3 Muut vastaavat hankkeet, niihin liittyminen

Osana sisäisen turvallisuuden ohjelmaa ollaan luomassa portaalia, joka kokoaa viranomaisten tarjoaman tiedon yritysturvallisuuden parantamisen näkökulmasta. Turvallisuusalan opiskelija Juuso Elomaa (2009) teki opinnäytetyönään kartoituksen siitä minkälaisia tuki- ja neuvontapalveluja viranomaisilla ja muutamilla muilla luotettavilla tahoilla on tarjota. Kartoituksessa on mukana myös sivustoja, joita voidaan käyttää hyväksi myös oppilaitosturvallisuuden ylläpidossa. Tällaisia ovat esimerkiksi lista sisäasiainministeriön sisäisen turvallisuuden julkaisuista, pelastustoimen sivut, rikosentorjuntaneuvoston turvallisuussuunnittelun tietopankki, tietosuoja-valtuutetun sivut, Turvallisesti netissä, yrityksen tietoturvaopas - palvelu, liikenneturvan sivut, työsuojelupiirien sivut, sekä Suomen Pelastusalan Keskusjärjestön sivut. Raportti ja linkit sivustoille löytyvät osoitteesta

https://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/15542/Elomaa_Juuso.pdf?sequence=1

Muita suomalaisia kouluturvallisuuteen liittyviä sivuja ovat esimerkiksi Korkeakouluturvallisuus.fi, Opetushallituksen Edu.fi-palvelun Turvanetti sekä erillisten oppilaitosten kotisivut. Esimerkki hyvästä ja helppokäyttöisestä verkkoportaalista taas on A-klinikkasäätiön Päihde-linkki.

4 Hankkeen tavoitteet

Hankkeen päätavoite on lisätä kunnallisen esi-, perus-, lukio- ja ammatillisen opetuksen turvallisuustietoisuutta sekä pyrkiä kehittämään turvallisuuskulttuuria avoimempaan suuntaan. Hankkeen avulla pyritään antamaan kouluille työvälineitä joilla mahdollistetaan riskien tun-

nistaminen sekä niiden torjuminen. On myös tärkeää tarjota toimintaohjeita erilaisiin toimintaympäristöihin mahdollisesti toteutuvien riskien varalle. Näin luodaan kokonaisuudessaan edellytykset turvalliselle kouluympäristölle.

Muita tavoitteita ovat muun muassa kansallisen kouluturvallisuusyhteistyön kehittäminen, sekä uudenlaisten koulutusmenetelmien kehittäminen ja jalkauttaminen. Kouluturvallisuuskulttuurin kehittämisellä on myös vaikutusta yleiseen arjen turvallisuuden paranemiseen, sillä koulussa opitut turvallisuustaidot ovat yleisesti ottaen helposti sovellettavissa koulun ulkopuolisen elämään. Sisäasiainministeriön Oppilaitosten turvallisuus- työryhmän loppuraportissa (2010, 9) painotetaan myös kodin ja koulun yhteistyön merkitystä. Raportissa todetaan, että turvallisuuden edistämiseksi ja vaaratilanteiden ennaltaehkäisemiseksi on tärkeää, että koulut jakavat koteihin tietoa käytänteistään ja toimintamalleistaan niin tiedottamisen, ongelma-, onnettomuus- ja kriisitilanteidenkin kohtaamisen suhteen.

5 Hankkeen kohderyhmä

Hankkeen ensisijainen kohderyhmä on kunnallisen esi-, perus-, lukio- ja ammatillisen koulutuksen henkilökunta. Verkkoportaalin toteutuksessa ensimmäisellä sijalla on henkilöstön koulutukseen tarkoitettu materiaali. Toinen tärkeä kohderyhmä on luonnollisesti koulujen oppilaat ja opiskelijat. Henkilökunnan koulutuksella on suora vaikutus oppilaiden opiskeluympäristön turvallisuuteen, mutta verkkoportaalin kautta voidaan tarjota myös materiaalia suoraan oppilaille ja opiskelijoille kohdennettuna. Mielenkiintoista ja uudenlaista turvallisuuskoulutusta voidaan tarjota esimerkiksi tietokonepelien kaltaisten 3D-harjoitusten kautta.

Muita, välillisiä kohderyhmiä ovat esimerkiksi koulun tiloissa vierailevat henkilöt sekä alaikäisten huoltajat.

6 Hankkeen seuranta

Hankkeen käynnistyessä nimetään ohjausryhmä, joka valvoo ja ohjaa hanketta sen päättämiseen asti. Ohjausryhmän kokoonpano varmistetaan sen jälkeen, kun tärkeimmät yhteistyötohot ovat varmistuneet. Ohjausryhmään kuuluvat kuitenkin Laurea -ammattikorkeakoulun johdon edustaja, projektipäällikkö sekä yhteistyökumppaneiden edustajat. Ohjausryhmään on mahdollista kutsua myös vaihtuvia jäseniä tarpeen mukaan. Ohjausryhmä kokoontuu sopimuksen mukaan, kuitenkin vähintään neljä kertaa vuoden aikana.

Projektipäällikkö vastaa hankkeen etenemisestä sekä koordinoi sisällöntuottoa. Projektipäällikkö huolehtii myös yhteistyöstä sisällöntuotosta vastaavien opintojaksojen vastuopettajien kanssa sekä toimii ryhmien ohjaajana. Projektipäällikkö laatii myös ylläpitosuunnitelman siitä, miten ja kenen toimesta sisältöjä päivitetään hankkeen päättymisen jälkeen. Projekti päättyy, kun ohjausryhmä hyväksyy tulokset sekä ylläpitosuunnitelman.

7 Hankkeen toteutus

Hankkeen toteutus on jaettu tässä kuvauksessa kvartaaleihin ohjausryhmän kokoontumisten mukaan. Projektipäällikkö vastaa siitä, että ohjausryhmän kokouksissa käsiteltävät asiat on ajoissa valmisteltu sekä huolehtii mahdollisten vaihtuvien asiantuntijoiden kutsumisesta. Mikäli ohjausryhmän kanssa halutaan työstää materiaalia tarkemmin, järjestetään erillinen työpaja. Alustava Gantt - kaavio on suunnitelman liitteenä. Tässä alustavassa toteutussuunnitelmassa on huomioitu toiminta verkkoportaalin julkistamiseen saakka. Julkistamisen jälkeen on kuitenkin huomioitava ylläpitotoiminen käynnistymisen valvonta, sekä muun muassa käytettä-

vyiden tutkimiseen kuluva aika. Siksi hankkeen kokonaiskesto tulee olemaan yhdestä kolmeen vuoteen. Verkkoportaalin toteuttamiseen kuluu kuitenkin arviolta noin vuosi, jolloin aktiivisin työ tehdään. Toteutussuunnitelma ja Gantt -kaavio on laadittu kvartaaleittain jotta niitä olisi helppo tulkita vuoden aikajänteellä.

1/4

Projekti käynnistyy ohjausryhmän koolle kutsumisella ja suunnittelupalaverin pitämisellä. Suunnittelupalaverissa käydään läpi tavoitteet sekä päätetään, missä järjestyksessä sisältöjä lähdetään luomaan. Ensimmäisessä palaverissa tunnistetaan myös hankkeeseen liittyviä riskejä sekä päätetään niiden hallintatoimenpiteistä.

Projektipäällikkö ohjaa sisällöntuottajia opintojaksolla sekä kokoaa syntyneen materiaalin. Projektipäällikkö suunnittelee ehdotuksen ulkoasusta sekä etsii teknisestä toteutuksesta vastaavan tahon.

2/4

Ohjausryhmän seurantapalaverissa käydään läpi syntyneet tuotokset sekä hyväksytään tai hylätään projektipäällikön ehdotus teknisestä toteutuksesta. Projektipäällikkö aloittaa hyväksytyn suunnitelman toteuttamisen sekä huolehtii yhteistyöstä toteuttavan tahon kanssa. Mikäli ehdotus hylätään, laatii projektipäällikkö uuden ehdotuksen ja ylimääräinen kokous kutsutaan koolle vielä saman neljänneksen aikana, tai toteutukselle hankitaan ohjausryhmän hyväksyntä muilla keinoin.

Kokouksessa tarkastetaan, pidetäänkö kiinni ensimmäisen kokouksen toteutussuunnitelmasta, vai pitääkö sitä jotenkin muuttaa.

3/4

Kolmannessa seurantapalaverissa projektipäällikkö esittelee verkkoportaalin kehitysvaiheen sekä materiaalit, jotka ovat valmiina tai työn alla.

Tässä palaverissa päätetään viimeistään myös hankkeen jälkeisistä toimenpiteistä, esimerkiksi siitä, järjestetäänkö verkkoportaalin valmistumisen jälkeen esittelyseminaari kohderyhmille.

4/4

Viimeisessä seurantapalaverissa käydään toteutussuunnitelma ja sen paikkansapitävyys läpi. Erityistä huomiota kiinnitetään siihen, tuleeko verkkoportaali valmistumaan suunnitellussa aikataulussa. Mahdollinen tuotteistamissuunnitelma käydään myös läpi ja hyväksytään tai hylätään. Mikäli suunnitelma hyväksytään, vastaa projektipäällikkö suunnitelman käynnistämisestä ja yhteistyöstä tuotteistamisesta vastaavan ryhmän kanssa. Mikäli suunnitelma hylätään, käydään läpi ne seikat, joita on muutettava tai parannettava. Projektipäällikkö lähettää uuden suunnitelman, jossa puutteet on korjattu, ohjausryhmän puheenjohtajalle hyväksyttäväksi kuluvan neljänneksen aikana.

Viimeisessä seurantapalaverissa sovitaan myös päätöspalaverin ajankohta, jossa valmis verkkoportaali esitetään ohjausryhmälle, mikäli toteutussuunnitelma pitää paikkansa, ja verkkoportaalin on realistista valmistua sovitun aikataulun puitteissa. Muussa tapauksessa neuvotellaan mahdollisen lisäajan myöntämisestä. Ennen palaveria verkkoportaali sisältöineen esitellään sähköisesti ohjausryhmälle.

Hankkeen päätöspalaveri

Päätöspalaverissa ohjausryhmä hyväksyy hankkeen tuotokset, sekä tarkistaa ylläpitotoimenpiteiden toimivuuden. Päätöspalaverissa käydään myös läpi mahdolliseen seminaariin liittyviä käytännön asioita. Projektipäällikkö vastaa seminaarin järjestelyistä valitsemansa ryhmän kanssa.

8 Yhteistyökumppanit sekä heidän roolinsa

Projektin ohjausryhmäksi tai konsultoivaksi elimeksi sopivia ryhmiä on jo olemassa, esimerkiksi sisäasiainministeriön Turvallisuus perusopetuksessa -ohjausryhmä sekä Oppilaitosten turvallisuuskulttuurin kehittämisverkosto (OPTUKE). Tämä projektisuunnitelma esitellään OPTUKE:n kokouksessa jossa pohditaan heidän halukkuuttaan lähteä toteuttamaan hanketta yhteistyössä Laurea - ammattikorkeakoulun kanssa.

Tärkeänä yhteistyökumppanina voisi toimia myös Tampereen yliopiston opettajakoulutuslaitos. Jatkuva yhteistyö opettajakoulusta tarjoavan yliopiston kanssa tarjoaisi hyvät mahdollisuudet jatkuvaan palautteenvaihtoon ja materiaalin pilotoimiseen.

Muita hyviä yhteistyökumppaneita ja sitä kautta ohjausryhmän jäseniä voisivat olla esimerkiksi sisäasiainministeriön pelastus- ja poliisiosastot, Vanhempainliitto, Opetusalan ammattijärjestö OAJ, Suomen rehtorit ry, Suomen ylioppilaskuntien liitto, muut opiskelijajärjestöt, Psykologiliitto, Kuntaliitto, Mielenterveyden keskusliitto, Liikenneturva yms. Yhteistyökumppaneiden rooli on vastata joko ohjausryhmän jäsenenä tai konsultteina mahdollisimman monialaisen näkökulman antamisesta hankkeen toteutuksessa.

9 Hankkeen viestintäperiaatteet

Projektipäällikkö huolehtii viestintäperiaatteiden toteutumisesta yhdessä mahdollisten tutkimusharjoittelijoiden kanssa. Kokouskutsut sekä esimerkiksi kiireelliset muutokset toteutuksen suhteen viestitään sähköpostin välityksellä. Materiaalin kommentointia varten avataan Optima -työtila, johon ohjausryhmän jäsenillä on käyttöoikeudet. Työtilassa jäsenet voivat oman aikataulunsa puitteissa antaa palautetta ja käydä muutenkin keskustelua hankkeen etenemisestä niin, että kaikki jäsenet näkevät koko keskustelun kulun.

Riippuen siitä, miten avoimena verkkoportaali päätetään toteuttaa sen eri kehitysvaiheissa, annetaan ohjausryhmän jäsenille myös mahdollisuus tutustua varsinaiseen verkkoportaaliin hankkeen aikana.

Jokaisesta palaverista pidetään pöytäkirjaa, jotka lisätään myös Optima -työtilaan omaan kansioonsa. Projektiin liittyvistä päätöksistä, jotka tehdään ohjausryhmän kokousten ulkopuolella, pidetään myös kirjaa.

10 Riskienhallintasuunnitelma

Mahdollisia riskejä tunnistetaan ensimmäisessä ohjausryhmän kokouksessa sekä päätetään tärkeimmistä hallintatoimenpiteistä. Tähän kappaleeseen on kerätty joitakin mahdollisia riskejä, sekä keinoja, jolla niihin voidaan varautua.

Riski: Resurssien riittämättömyys ja puutteellinen aiheen rajausta. Käsiteltävä aihe on hyvin laaja, joten on mahdollista, että varatun ajan puitteissa ei saada työtä valmiiksi.

Hallintatoimenpide: Hankkeen primääriset tavoitteet määritellään tarkkaan, ja mietitään, mitkä osa-alueet voivat jäädä ylläpitovaiheen tehtäviksi. Budjettiin on sisällytettävä mahdollisuus tutkimusharjoittelijan palkkaamiseen, jonka tehtävänä on avustaa projektipäällikköä muun muassa tiedonhakussa ja viestinnässä eri osapuolien kesken. Toimintasuunnitelma tarkistetaan jokaisessa ohjausryhmän kokouksessa, jolloin nähdään, onko suunnitelma realistinen.

Riski: Tekninen toteutus ei palvele hankkeen tavoitteita käytettävyydeltään.

Hallintatoimenpide: Teknisestä toteutuksesta vastaavalle taholle selvitetään alusta asti, mitkä ovat hankkeen tavoitteet ja millaisia vaatimuksia ne asettavat käytettävyydelle. Projektipäällikkö huolehtii riittävästä tietojenvaihdosta sekä siitä, että hankkeen päätyttyä ylläpidosta vastaavat perehdytetään tekniseen puoleen. Verkkoportaali altistetaan koekäyttäjille hankkeen eri vaiheissa, ja heidän palautteensa huomioidaan toteutuksessa. Projektipäällikkö huolehtii myös siitä, että muutkin ylläpitotoimet kuin pelkkä uuden tiedon lisääminen tai vanhan muokkaaminen onnistuvat hankkeen päättymisen jälkeen. Esimerkiksi mahdollisten käyttäjätunnusten hallinnointi ja erilaisiin toimintahäiriöihin valmistautuminen on otettava huomioon.

Riski: Sivustolle päivitettävä tieto ei ole luotettavaa.

Hallintatoimenpide: Sisällön päivittämisestä vastaavien opintojaksojen vastuupettajat sitoutuvat tarkistamaan kaiken materiaalin, mitä sivuille lisätään. Omaan harkintansa mukaan he voivat myös konsultoida muita tahoja tiedon luotettavuuden varmistamiseksi. Vastuupettajat vastaavat myös siitä, että lisättävä tieto on yhtenäistä niin sisällön kuin ulkoasun suhteen. Myös projektipäällikkö on velvollinen tarkistamaan sivuille päivitettävän materiaalin, erityisesti sen jälkeen, kun se on sivuille lisätty.

Mahdollisten käyttäjätunnusten hallinnointi keskitetään yhdelle ihmiselle, joka huolehtii tunnusten oikeaoppisesta säilyttämisestä, sekä jakamisesta. Tietoja käyttäjistä kerätään vain tarvittavissa määrin. Käyttäjätunnusten ei myöskään tarvitse välttämättä olla henkilökohtaisia, vaan esimerkiksi yksittäisellä koululla voi olla yhteiset tunnukset.

Riski: Verkkoportaali ei tavoita käyttäjäkuntaansa.

Hallintatoimenpide: Verkkoportaalia koekäytetään varsinaisten loppukäyttäjien toimesta jo hankkeen käynnissä olon aikana. Hankkeen valmistuessa pyritään järjestämään seminaarityyppinen julkistamistilaisuus, jossa verkkoportaali esitellään sen käyttäjille. Hanketta pyritään muutenkin esittelemään mediassa, ja valmistaudutaan vastaamaan sitä koskeviin kysymyksiin. Yhteistyökumppanien sovitaan kanssa siitä, miten hankkeen ulkoinen viestintä hoidetaan hankkeen käynnissä olon aikana.

Rahoittajan kanssa sovitaan siitä, sisältävätkö ylläpito- ja käyttökustannukset rahoitukseen, vai pyritäänkö siihen, että hanke tuottaa voittoa esimerkiksi kunnille myytävien lisenssien muodossa.

11 Hankkeen tuotokset ja vaikutukset

Hankkeen tuotos on verkkoportaali Koulunturvaverkko.fi, josta käyttäjän on helppo löytää keskitetysti aihepiireittäin koottua oppilaitoksia koskevaa turvallisuustietoa. Verkkoportaali koostuu muun muassa koulutuskansiosta, joka sisältää lähinnä henkilökunnan sisäiseen koulutukseen tarkoitettua materiaalia, sekä interaktiivisesta ja osallistavasta turvallisuuskoulutusmateriaalista oppilaita ja opiskelijoita varten. Alustava suunnitelma sisällöistä ja verkkoportaalin rakenteesta löytyy tämän suunnitelman liitteistä.

Hankkeen alkuvaiheessa päätetään verkkoportaalin avoimuuden taso.

Verkkoportaali on mahdollista toteuttaa:

- Täysin avoimena, julkisena sivuna
- Osittain avoimena, osittain käyttäjätunnuksin suojattuna
- Täysin käyttäjätunnuksin suojattuna

Käyttöturvallisuuden, avoimuuden ja mahdollisen tuotteistamisen yhteensovittamisen sekä sivuston hallinnan huomioon ottaen paras vaihtoehto olisi todennäköisesti osittainen suojaus. Perustiedot, joiden on hyvä olla kaikkien näkyvillä (esimerkiksi pelastussuunnitelman laatiminen, toiminta tulipalotilanteessa yms.) voisivat olla täysin avoimesti kaikkien hyödynnettävissä. Tarkempi oppimateriaali, ja muu turvallisuusjohtamiseen liittyvä tieto taas voisi olla käyttäjätunnusten takana niin, että käyttäjätunnukset jaettaisiin vain turvallisuusasioista vastaaville tahoille, kuten rehtoreille ja turvallisuusvastaaville. He huolehtivat siitä, että materiaalia käytetään vain oman oppilaitoksen turvallisuuskoulutukseen, eikä materiaalia jaeta eteenpäin.

Verkkoportaalista voidaan myös halutessa laatia tuottava palvelutuote. Mikäli tähän päädytään, voidaan käyttäjätunnuksia/lisenssejä myöntää korvausta vastaan. Tämä myös todennäköisesti rajoittaisi mahdollista luvaton käyttöä käyttäjätunnusten tai materiaalin levittämistä. Verkkoportaalin yksi tarkoitus on kuitenkin turvallisuustiedon avoin jakaminen, joten siitä ei saa tehdä liian suljettua. Ei kuitenkaan ole tarkoituksenmukaista jakaa oppilaitosten turvallisuuskäytänteisiin liittyvää tietoa täysin kontrolloimatta niin, että myös sellaisilla tahoilla, jotka eivät ko. tietoa lainkaan tarvitse tai voivat käyttää sitä väärin, on siihen vapaa pääsy.

Hankkeen vaikutuksena on turvallisuuskulttuurin kehittämisen tuominen lähemmäksi jokapäiväistä koulutyötä. Pidempiaikaiset vaikutukset näkyvät myös niin henkilökunnan kuin oppilaiden ja opiskelijoiden turvallisuusasioihin liittyvien toimintatapojen ja asenteiden parantumisena. Hankkeen kautta turvallisuuskoulutus on myös helpompi sovittaa osaksi koulujen opetussuunnitelmia, jolloin turvallisuusasioista huolehtiminen tulee luonnollisemmaksi osaksi päivittäistä koulunkäyntiä. Tavoitteena on myös, että erilaisiin riskeihin, osataan kiinnittää mahdollisimman varhain huomiota sekä tiedetään, millaisiin toimenpiteisiin on hyvä ryhtyä.

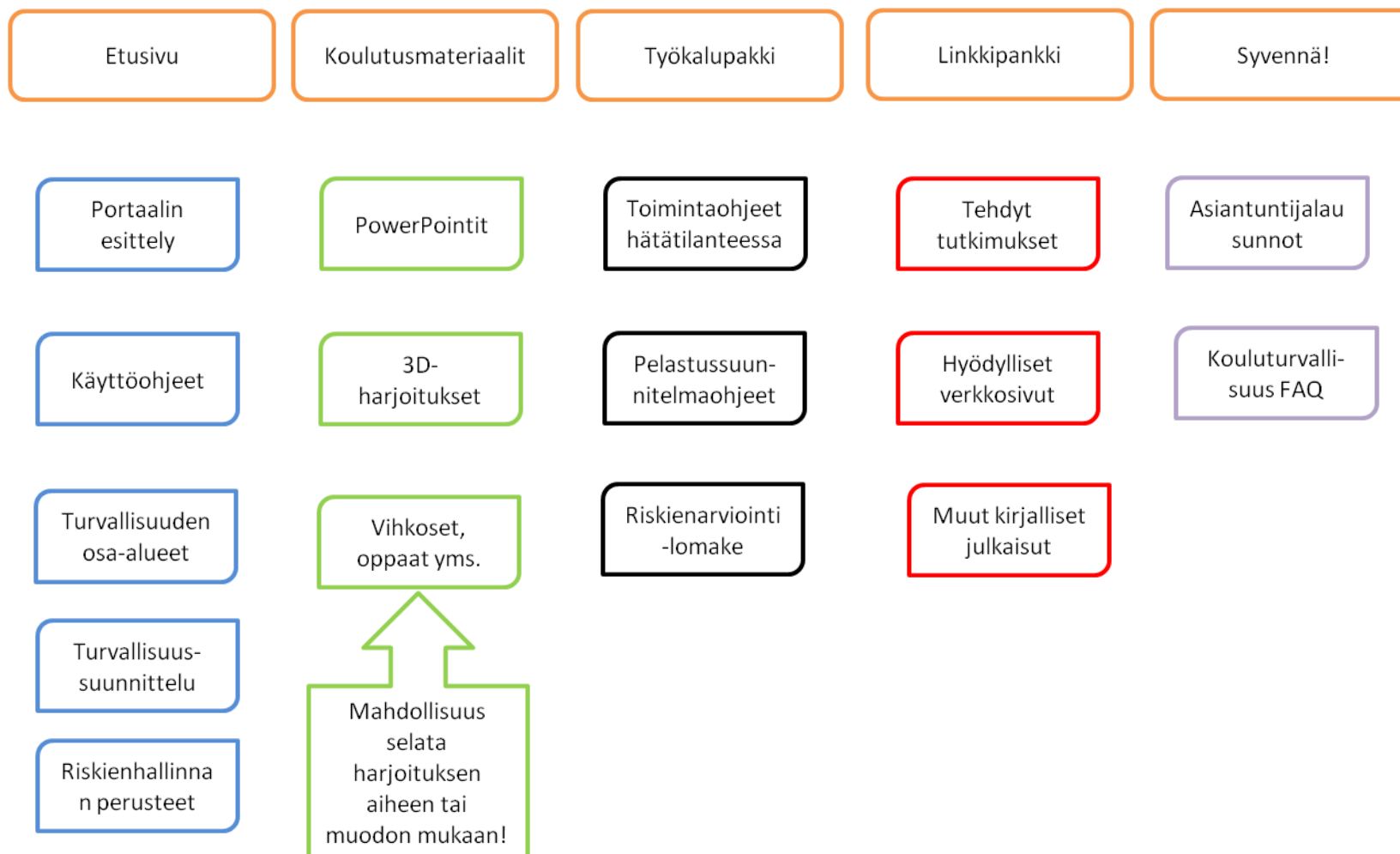
Vaikutukset arvioidaan vuoden kuluttua verkkoportaalin käyttöönotosta. Loppukäyttäjille lähetetään e-lomakekysely, jolla selvitetään, millaiseksi he kokevat verkkoportaalista saadun hyödyn. Tämän jälkeen toteutetaan tarpeelliset korjaukset, ja myöhemmin lähetetään sama kysely uudelleen, jotta nähdään, ovatko tulokset parantuneet.

12 Hankkeen resurssit

Hankkeen tulee palkata projektipäällikkö, joka vastaa projektin käytännön toteutuksesta ja valvonnasta. Projektipäällikkö vastaa myös tiedonkulusta eri tahojen kanssa. Projektipäällikön avuksi tulisi palkata ainakin yksi tutkimusharjoittelija, jonka tehtävänä olisi muun muassa avustaa tiedonhaussa ja yhteydenpidossa eri sidosryhmien välillä. Harjoittelija voisi auttaa myös sisällöntuotossa, sekä muiden sisällöntuottajien ohjaamisessa. Palkatun henkilöstön palkat muodostavat suurimman kuluerän.

Yksi tärkeimmistä tekijöistä hankkeen onnistumisen kannalta on onnistunut tekninen toteutus. Projektipäällikön vastuulla on etsiä sellainen taho, joka pystyy tuottamaan halutunlaisen verkkoportaalin. Verkkoportaali tulisi kuitenkin olla sellainen, että sitä pystyttäisiin Laurea - ammattikorkeakoulun henkilöstön voimin päivittämään. Tämä on erityisen tärkeää varsinkin siinä tapauksessa, mikäli projektin rahoitus ei kata ylläpitokustannuksia. Kokouskulut ja mahdollisen seminaarin järjestämisestä koituvat kulut muodostavat kolmannen suurimmista kuluista.

Liite 2 Portaalin sisältöehdotus

Liite 3 Gantt

